

MASTER'S THESIS

EEN RODE KAART VOOR DE SCHEIDSRECHTER

DE AANSPRAKELIJKHEID VAN DE SCHEIDSRECHTER IN SPORT- EN SPELSITUATIES
IN RECHTSVERGELIJKEND PERSPECTIEF GETACKELD

Berben, J.I.M.P.M.

Award date:

2024

Awarding institution:

Department of Private Law

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 07. Nov. 2024

Open Universiteit
www.ou.nl

EEN RODE KAART VOOR DE SCHEIDSRECHTER

DE AANSPRAKELIJKHEID VAN DE SCHEIDSRECHTER IN SPORT- EN SPELSITUATIES
IN RECHTSVERGELIJKEND PERSPECTIEF GETACKELD

Naam: Jordy I.M.P.M. Berben
Studentnummer: 850305227
Cursuscode: RM9906-232411M
Begeleider: Sonja Krusinga
Examinator: Lianne Wijntjens
Aantal woorden: 14000
Inleverdatum: 16 februari 2024

Voor mijn vader

Mijn beste vriend en fervent scheidsrechter

Ik draag deze scriptie op aan jou

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Probleemanalyse.....	5
1.3 Relevantie.....	5
1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	6
1.5 Onderzoeksmethode	7
2. De positie van de scheidsrechter	8
2.1 Inleiding.....	8
2.2 Bevoegdheden en verplichtingen uit de spelregels.....	8
2.3 De arbeidsverhouding	10
2.4 De beslissingsruimte van de scheidsrechter.....	11
2.5 Tussenconclusie	12
3. Aansprakelijkheid van scheidsrechters naar <i>common law</i>.....	13
3.1 Inleiding.....	13
3.2 Het recht naar <i>common law</i>	13
3.2.1 Een zorgplicht	14
3.2.2. Schending van de zorgplicht	15
3.2.3. Causaal verband en schade	17
3.3 Rechtvaardigingsgronden.....	17
3.4 Financiële schade.....	18
3.5 Tussenconclusie	20
4. Aansprakelijkheid van de scheidsrechter naar Nederlands recht.....	21
4.1 Inleiding.....	21
4.2 Aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad (art. 6:162 BW)	21
4.2.1 Onrechtmatige daad	21
4.2.2 Toerekening.....	22
4.2.3 Schade.....	22
4.2.4 Causaal verband.....	22
4.2.5 Relativiteit	22
4.3 Aansprakelijkheid in sport- en spelsituaties	23
4.4 Aansprakelijkheid van de scheidsrechter	25
4.4.1 Onrechtmatige handelingen	25
4.4.1.1 Sport- en spelsituaties waarin de onrechtmatigheid vaststaat	26
4.4.1.2 Sport- en spelsituaties waarin onrechtmatigheid minder snel wordt aangenomen.....	26
4.4.1.3 Sport- en spelsituaties waarin niet-deelnemers hun zorgplicht overtreden.....	27
4.4.2 Toerekenbaarheid.....	29
4.4.3 Causaliteit, schade en relativiteit.....	29
4.4.4 Eigen schuld.....	30
4.4.5 Vrijwaring van aansprakelijkheid	31
4.4.6 Tussenconclusie	32
5. Conclusie	33

Aangehaalde literatuur	36
Aangehaalde jurisprudentie	39
<i>Nederlandse jurisprudentie .....</i>	<i>39</i>
Hoge Raad	39
Gerechtshoven	39
Rechtbanken	39
Kantonrechters.....	39
<i>Buitenlandse Jurisprudentie .....</i>	<i>40</i>
Australië.....	40
Duitsland.....	40
Verenigd Koninkrijk.....	40
Verenigde Staten van Amerika	40

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Meer dan de helft van de Nederlandse bevolking sport wekelijks.¹ Sport is een belangrijk onderdeel van de Nederlandse samenleving. Naast een bijdrage aan maatschappelijke waarden zoals gezondheid, participatie en sociale cohesie, draagt sport ook bij aan de Nederlandse economie. In de sport waren in 2019 150.000 mensen werkzaam en 1,1% van het bruto binnenlands product (8,8 miljard euro) kwam uit de Nederlandse sporteconomie.² Een bloeiend verenigingsleven en de aanwezigheid van sportevenementen en voorzieningen dragen bij aan de aantrekkelijkheid van een stad of regio. Ook de media-aandacht voor sportwedstrijden is gegroeid. Dit heeft als bijkomend effect dat de acties van deelnemers en overige individuen in sport- en spelsituaties onder het vergrootglas zijn komen te liggen.

Een van deze individuen speelt wellicht de belangrijkste ondersteunende rol binnen de sport, namelijk de scheidsrechter. Door de groeiende media-aandacht genieten scheidsrechters meer zichtbaarheid en naamsbekendheid. Met name verkeerde beslissingen van scheidsrechters worden onderworpen aan verscherpt toezicht door deelnemers en toeschouwers waarbij helaas soms een toevlucht wordt genomen tot geweld. Beslissingen van scheidsrechters kunnen namelijk niet alleen invloed hebben op de uitkomst van een wedstrijd, maar ook letsel of financiële schade tot gevolg hebben. Voorbeelden van letselschade zijn een dwarslaesie als gevolg van een gebroken nek door een niet goed uitgevoerde scrum bij rugby of een verlamming als gevolg van een illegale houdgreep bij worstelen.³

De scheidsrechter handhaaft de spelregels en leidt het spel in goede banen, maar neemt op grond van diezelfde spelregels ook een belangrijke positie in bij het waarborgen van de veiligheid zodat deelnemers niet worden blootgesteld aan een risico op letsel.⁴ Er moet een veilig sportklimaat worden geborgd waarbinnen de belangrijkste facetten van de sport zich kunnen begeven. Als zodanig, geniet de scheidsrechter in sport- en spelsituaties een aanzienlijke mate van vertrouwen en verantwoordelijkheid omtrent de veiligheid op en naast het veld. Het gerechtshof (*Court of Appeal*) in het Verenigd Koninkrijk (VK) heeft deze verantwoordelijkheid zelfs erkend door een zorgplicht (*duty of care*) vast te stellen van scheidsrechter jegens deelnemers.⁵ Naar Nederlands recht is deze zorgplicht voor scheidsrechters nog niet nader geconcretiseerd en behoeft nader onderzoek.

Scheidsrechters nemen beslissingen vaak in een fractie van een seconde. Als de scheidsrechter onzorgvuldig handelt of het nalaat om de nodige zorgvuldigheid in acht te nemen kan dit letselschade tot gevolg hebben. Dit roept de vraag op onder welke omstandigheden een handeling of nalaten om te handelen van een scheidsrechter in sport- en spelsituaties kan resulteren in een onrechtmatige daad, zoals bedoeld in art. 6:162 BW. Anders dan in Nederland is in het buitenland een scheidsrechter met succes aansprakelijk gesteld voor

---

¹ 'Factsheet Kernindicatoren Sport en Bewegen', sportenbewegenincijfers.nl, 3 oktober 2023.

² 'Sport en euro's: zo zit de sporteconomie in elkaar', allesoversport.nl, 20 juli 2022.

³ Zie: Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133; Supreme Court (Verenigde Staten) 28 december 1967, *Carabba v. Anacortes School District No. 103*, 72 Wn.2d 939 (Wash. 1967).

⁴ Caddell 2005, p. 415.

⁵ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 11 maart 2003, *Vowles v. Evans* [2003] EWCA Civ 318, [2003] WLR 1607; Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133.

schade bij een deelnemer.⁶ Naar Nederlands recht is onduidelijk wat de civielrechtelijke positie van de scheidsrechter is en onder welke omstandigheden, een scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld. Naar Nederlands recht geldt in sport- en spelsituaties in het algemeen een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel.⁷ Hierdoor zijn niet alle gedragingen, zelfs als deze door de spelregels als onrechtmatig worden beschouwd, ook juridisch onrechtmatig in de zin van art. 6:162 BW. De scheidsrechter neemt als spelleider een wezenlijk andere positie in dan de deelnemers. Beslissingen van scheidsrechters kunnen ernstig letsel tot gevolg hebben. Wanneer is een verkeerde beslissing een onrechtmatige gedraging?

1.2 Probleemanalyse

In deze scriptie staat de vraag centraal onder welke omstandigheden een handeling of nalaten om te handelen van de scheidsrechter in sport- en spelsituaties kan resulteren in aansprakelijkheid. Scheidsrechters nemen diverse beslissingen op en rond het veld. Beslissingen die vaak op kritiek stuiten en kunnen worden aangevochten in de rechtszaal.⁸ Een *QuickScan* op rechtspraak.nl, gericht op de termen aansprakelijkheid en scheidsrechter, wijst echter uit dat tot op heden geen jurisprudentie is ontwikkeld over eventuele aansprakelijkheid van de scheidsrechter. Ook de zoektermen sportvereniging, aansprakelijkheid en scheidsrechter leveren geen uitspraken op waaruit blijkt dat handelingen van de scheidsrechter hebben geresulteerd in civielrechtelijke aansprakelijkheid. Terwijl in het buitenland een scheidsrechter niet alleen civielrechtelijk⁹ aansprakelijk is gesteld voor schade bij een deelnemer, maar ook strafrechtelijk¹⁰ is vervolgd. Het betreft vooral verzoeken tot schadevergoeding in verband met letselschade. Alhoewel de primaire taak van de scheidsrechter het handhaven van de spelregels is, blijkt uit de spelregels, van bijvoorbeeld rugby en hockey, dat op de scheidsrechter ook een impliciete zorgplicht rust om de veiligheid van deelnemers en toeschouwers te waarborgen.¹¹ Met de toenemende sportieve belangen is het niet ondenkbaar dat scheidsrechters ook in Nederland doelwit worden van potentiële aansprakelijkheid procedures. Onder welke omstandigheden en voorwaarden een handeling of nalaten van een scheidsrechter als onrechtmatig kwalificeert is echter niet duidelijk.

1.3 Relevantie

Tot op heden bestaat er in Nederland geen gepubliceerde jurisprudentie over de aansprakelijkheid van scheidsrechters. Het artikel van Van Loon is uniek in de Nederlandse juridische literatuur.¹² Beslissingen van scheidsrechters worden in jurisprudentie meegewogen in de beantwoording van de vraag of deelnemers in sport- en spelsituaties onrechtmatig hebben gehandeld. Het geven van een gele kaart voor een sliding, die tijdens een voetbalwedstrijd resulteert in letselschade, veronderstelt dat er geen sprake was van opzet. De wijze waarop de regels zijn overtreden werd van belang geacht en niet het enkel overtreden van de spelregels resulteert in een onrechtmatige daad.¹³ Beslissingen van

---

⁶ Zie: Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 11 maart 2003, *Vowles v. Evans* [2003] EWCA Civ 318, [2003] WLR 1607; Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133; Supreme Court (Verenigde Staten) 28 december 1967, *Carabba v. Anacortes School District No. 103*, 72 Wn.2d 939 (Wash. 1967).

⁷ Zie: HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1239, NJ 2004/238 (*Midgetgolf*).

⁸ Zie: Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, NJF 2006/86.

⁹ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133.

¹⁰ Bundesgerichtshof (Duitsland) 15 december 2006, 5 StR 181/06.

¹¹ 'Spelreglement veldhockey', knhb.nl.

¹² Van Loon 2010, p. 1-53.

¹³ Zie: Ktr. Zwolle 10 augustus 1999, ECLI:NL:KTGWZWO:1999:AJ0061.

scheidsrechters worden aangevochten om het resultaat van een wedstrijd terug te draaien.¹⁴ De aansprakelijkheid van scheidsrechters staat nochtans nooit ter discussie.

De civielrechtelijke positie van de scheidsrechter is daardoor niet bekend. Een positie die wezenlijk anders is dan die van de deelnemers. De scheidsrechter neemt zelf niet actief deel aan het spel, maar zijn beslissingen zijn van invloed op het spel. De vraag die dan resteert is wanneer een verkeerde beslissing omslaat in een onrechtmatige gedraging. Kan een vergissing ten aanzien van zuivere ordemaatregelen, zoals buitenspel, resulteren in aansprakelijkheid? En hoe zit het met de scheidsrechter die voor zijn eigen gewin een wedstrijd beïnvloedt. Is de scheidsrechter dan aansprakelijk voor financiële schade? Is een scheidsrechter aansprakelijk voor letselschade die deelnemers oplopen, als gevolg van een gedraging of nalatige handeling waarmee een gevaarlijke situatie in het leven wordt geroepen of zich doet voortbestaan? Kan de schade dan worden verhaald op de scheidsrechter of op de sportvereniging? Op grond van *common law* jurisprudentie, zoals uit het VK, de Verenigde Staten (VS) en Australië, wordt deze vraag bevestigend beantwoord. Welke voorwaarden een rechter hierbij in overweging neemt wordt nader onderzocht, omdat hieruit voor Nederlands recht mogelijk aanknopingspunten kunnen worden gevonden. Het is dus van belang om de juridische positie van de scheidsrechter te onderzoeken om te bepalen onder welke omstandigheden een scheidsrechter onrechtmatig handelt. Gezien de groeiende sportieve belangen, maar ook gelet op de risico's die aan sport- en spelsituaties zijn verbonden zal de scheidsrechter zich bewust moeten zijn van het gevaar dat inherent in de sport aanwezig is.

1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen

Dit onderzoek heeft als doel om na te gaan of scheidsrechters aansprakelijk kunnen worden gesteld voor onrechtmatige gedragingen in sport- en spelsituaties, zoals bedoeld in art. 6:162 BW. De centrale onderzoeksvraag is als volgt:

“Onder welke omstandigheden kunnen gedragingen of nalatige handelingen van een scheidsrechter in sport- en spelsituaties resulteren in een onrechtmatige daad, zoals bedoeld in art. 6:162 BW?”

Deze onderzoeksvraag wordt behandeld in vier hoofdstukken. Elk hoofdstuk begint met een inleiding waarin wordt vermeld hoe het hoofdstuk is opgebouwd en eindigt met een conclusie. De opbouw is als volgt:

In hoofdstuk twee wordt allereerst de positie van de scheidsrechter besproken. Deze positie komt voort uit de spelregels, waarin een aantal toegekende bevoegdheden en opgelegde verplichtingen in zijn opgenomen. Deze zijn van belang bij de beantwoording van de deelvraag of op de scheidsrechter een zorgplicht rust jegens de deelnemers. Ook naar de arbeidsverhouding wordt gekeken en het belang van de spelregels daarin. Ten slotte wordt besproken welke beslissingen door een rechter worden getoetst, omdat de scheidsrechter op grond van de spelregels een ruime beslissingsruimte wordt toegekend die moet worden geaccepteerd.

---

¹⁴ Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, NJF 2006/86.

Vervolgens wordt in hoofdstuk drie de deelvraag besproken welke juridische grondslag er in het *common law* bestaat om een scheidsrechter aansprakelijk te stellen voor letselschade en welke factoren hierbij in overweging worden genomen. Aan de hand van de naar Nederlands recht vergelijkbare grondslag voor onrechtmatige daad (*tort of negligence*) wordt beoordeeld aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om aansprakelijkheid van een scheidsrechter aan te nemen. Ten slotte wordt besproken of financiële schade kan worden verhaald.

Nadien staat in hoofdstuk vier de vraag centraal of naar Nederlands recht een scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld voor gedragingen of nalatige handelingen in sport- en spelsituaties. Besproken wordt aan welke voorwaarden voor aansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad moet zijn voldaan en wanneer sprake is van sport- en spelsituaties. Vervolgens wordt op grond van de vereisten voor een onrechtmatige daad onderzocht onder welke omstandigheden een scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld. Rechtvaardigingsgronden en vrijwaringsmogelijkheden worden ook besproken.

Ten slotte volgt in hoofdstuk vijf een conclusie waarin wordt besproken hoe het *common law* als bron van inspiratie kan dienen voor het Nederlands recht ter beantwoording van de hoofdvraag onder welke omstandigheden een scheidsrechter op grond van art. 6:162 BW aansprakelijk kan worden gesteld in sport- en spelsituaties.

1.5 Onderzoeksmethode

De methode van onderzoek laat zich het best typeren als de ‘functionele methode’ van de rechtsvergelijking, waarbij een juridisch probleem als uitgangspunt wordt genomen en vervolgens wordt gezocht naar oplossingen die geselecteerde rechtsstelsels voor dit probleem bieden.¹⁵ De functionele methode neemt uitspraken uit de praktijk als uitgangspunt en is daarmee veeleisender en veelomvattender dan de dogmatische methode die enkel de wetsteksten als uitgangspunt neemt.¹⁶ Ter beantwoording van de hoofdvraag worden rechtsuitspraken bestudeerd over de aansprakelijkheid van scheidsrechters in landen naar *common law*, zoals het VK en de VS. Deze uitspraken worden vervolgens als bron van inspiratie genomen bij het beantwoorden van de vraag of naar Nederlands recht een gedraging of nalatige handeling als een onrechtmatige daad kan worden gekwalificeerd. De context waarbinnen deze rechtsvergelijking zich afspeelt, is het privaatrecht.

Het onderzoeksplan is als volgt: middels het analyseren van juridische literatuur en jurisprudentie uit binnen en buitenland wordt onderzocht of een scheidsrechter naar Nederlands recht aansprakelijk kan worden gesteld voor onrechtmatige gedragingen in sport- en spelsituaties. De bevoegdheden en verplichtingen die voor scheidsrechters uit de spelregels voortvloeien vormen het toetsingskader om, ingegeven door de ervaring uit het *common law*, te beoordelen of gedragingen of nalatige handelingen van de scheidsrechter kunnen resulteren in een onrechtmatige daad.

---

¹⁵ Oderkerk 1999, p. 67.

¹⁶ Gorlé e.a. 2007, p. 32-34.

2. De positie van de scheidsrechter

2.1 Inleiding

In 2005 diende een procedure tegen de uitslag van een karting race. De eiser werd op grond van roekeloos rijgedrag door de wedstrijdleader teruggezet van de 5e naar de 22e plaats. De eiser betwistte de beslissing van de wedstrijdleader. De rechter toetste of de sportbond in redelijkheid tot het bestreden besluit had kunnen komen. Van belang was de positie van de wedstrijdleader die het voorval zelf van dichtbij had waargenomen en de inhaalactie beoordeelde als roekeloos rijgedrag overeenkomstig artikel 20 van het Nederlands Reglement Karting (NRG). Op grond van artikel 24 NRG diende uitsluiting te volgen, maar na hoor en wederhoor paste de wedstrijdleader artikel 12 NRG toe wat resulteerde in het terugzetten van eiser in de eindklassering. De rechtbank Zutphen oordeelde dat “beslissingen van de scheidsrechter dienen te worden geaccepteerd en dat dergelijke beslissingen geen wijziging in de uitslag tot gevolg kunnen hebben”.¹⁷

Voorgaand vonnis illustreert het belang van de positie van de scheidsrechter in sport- en spelsituaties. In dit hoofdstuk staat de vraag centraal of de scheidsrechter op grond van zijn positie in sport- en spelsituaties een zorgplicht in acht dient te nemen. Hiervoor wordt allereerst gekeken naar de spelregels waaruit kan worden afgeleid welke bevoegdheden aan de scheidsrechter worden toegekend en welke verplichtingen aan de scheidsrechter worden opgelegd. Vervolgens wordt nagegaan welke rol de arbeidsverhouding hierin speelt. Ten slotte wordt nagegaan hoeveel beslissingsruimte de scheidsrechter op grond van deze spelregels heeft mede gelet op het risico om aansprakelijk te worden gesteld.

2.2 Bevoegdheden en verplichtingen uit de spelregels

De positie van de scheidsrechter in sport- en spelsituaties is in de loop der tijd aan verandering onderhevig geweest. Overall ter wereld waren het aan het begin van de 19^e eeuw de deelnemers die tijdens (voetbal)wedstrijden als scheidsrechter acteerden. Pas aan het eind van de 19^e eeuw wijzigde dit in de rol van geschillenbeslechter en later in de rol van neutrale wedstrijdleader met bijbehorende bevoegdheden en verplichtingen.¹⁸ Deze bevoegdheden en verplichtingen zijn door de sportbonden vastgelegd in spelregels. Uit deze spelregels valt af te leiden welke bevoegdheden aan de scheidsrechter zijn toegekend en welke verplichtingen aan de scheidsrechter zijn opgelegd.

De spelregels onderschrijven het belang van de rol van de scheidsrechter, omdat deze zich in een positie bevindt om beslissingen te nemen die belangrijk zijn voor het verloop van het spel en de veiligheid van deelnemers. Buitenlandse jurisprudentie over de civielrechtelijk aansprakelijkheid van scheidsrechters betreft voornamelijk contactsporten. Echter, ook in andere sporten kunnen scheidsrechters het risico lopen om aansprakelijk te worden gesteld. Daarom worden niet enkel de bevoegdheden en verplichtingen van de scheidsrechter afgeleid uit de spelregels van contactsporten, zoals de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) en Rugby Nederland, maar ook andere sporten onderzocht, zoals de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) en de Koninklijke Nederlandse Baseball en Softbal Bond (KNBSB). Deze bevoegdheden en verplichtingen bestaan zowel voor, tijdens en na de wedstrijd.

---

¹⁷ Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, *NJF* 2006/86.

¹⁸ Koch 2008, p. 7-8.

De bevoegdheden en verplichtingen van de scheidsrechter tijdens de wedstrijd bestaan uit het toepassen en handhaven van de spelregels, toezicht houden op de gang van zaken en het waarnemen van de tijd. In de spelregels veldvoetbal staat dat de scheidsrechter de spelregels toepast, leidinggeeft aan de wedstrijd en optreedt als tijdwaarnemer. Daarnaast moet de voetbalscheidsrechter de wedstrijd onderbreken indien een speler ernstig geblesseerd is of een overtreding van de spelregels plaatsvindt met betrekking tot invloeden van buitenaf (zoals ontoereikend kunstlicht/voorwerpen op het veld).¹⁹ In het reglement veldhockey staat dat de scheidsrechter de leiding en eindverantwoordelijkheid heeft over de wedstrijd, spelregels toepast en beoordeelt of er eerlijk en sportief wordt gespeeld.²⁰ Ook het waarnemen van de tijd en het noteren van doelpunten en kaarten behoort tot de verplichting van de scheidsrechter. De spelregels van de KNBSB stellen dat de scheidsrechter, als vertegenwoordiger van de bond, bevoegd en verplicht is om de spelregels toe te passen. De scheidsrechter kan iedere deelnemer gelasten om enige handeling te verrichten of na te laten in overeenstemming met de spelregels en om strafbepalingen te hanteren.²¹ Ook bij Rugby ziet de scheidsrechter erop toe dat de spelregels worden toegepast en de tijd wordt waargenomen. Naast de continuïteit van het spel heeft de rugbyscheidsrechter de prioriteit om goed te communiceren en de veiligheid van deelnemers gedurende de wedstrijd te waarborgen.²²

Niet alleen tijdens, maar ook voorafgaand en na de wedstrijd zijn er bevoegdheden en verplichtingen voor de scheidsrechter. Denk bijvoorbeeld aan het vooraf controleren van het speelveld en het gebruik van illegale uitrustingen. Na de wedstrijd gaat het voornamelijk om het rapporteren van het wedstrijdverloop en genomen disciplinaire maatregelen. De voetbalscheidsrechter voorziet de juiste autoriteiten van een rapport van de wedstrijd, inclusief informatie over disciplinaire maatregelen en andere incidenten die zich hebben voorgedaan, tijdens of na de wedstrijd.²³ De hockeyscheidsrechter dient voor de wedstrijd de markeringen op het veld, doelen en netten te controleren. Tevens dient de hockeyscheidsrechter te controleren dat er geen gevaarlijke materialen of uitrustingen worden gebruikt.²⁴ Dezelfde verplichting geldt voor honkbalscheidsrechters die voorafgaand aan de wedstrijd erop toe moeten zien dat aan alle regels betreffende spelbenodigdheden en uitrustingen van de deelnemers is voldaan.²⁵ Tevens heeft de scheidsrechter de uitsluitende bevoegdheid om te beslissen of een wedstrijd al dan niet wordt begonnen in verband met weersomstandigheden of het niet bespeelbaar zijn van het veld.²⁶ Omwille van de veiligheid mag er ook niemand op het veld worden toegelaten met uitzondering van de spelers en coaches in uniform en managers.²⁷ In het rugby moet de scheidsrechter voor de wedstrijd, met de spelers van de eerste rij van elke ploeg, doorlopen hoe de scrum moet worden ingezet. Tevens moet de rugbyscheidsrechter de kleding en schoenen van de spelers controleren.²⁸

Uit deze spelregels kunnen een aantal bevoegdheden en verplichtingen van de scheidsrechter worden afgeleid. De scheidsrechter geniet enige mate van vertrouwen en autoriteit en de

---

¹⁹ 'Regel 5.3 Spelregels veldvoetbal', knvb.nl.

²⁰ 'Art. 11.1 en 11.2 Reglement veldhockey', knhb.nl.

²¹ 'Regel 8.01, lid a en 8.02, lid b Spelregels honkbal', knbsb.nl.

²² 'Role of match officials', passport.world.rugby.

²³ 'Regel 5.3 Spelregels veldvoetbal', knvb.nl.

²⁴ 'Art. 3.2, lid b Reglement veldhockey', knhb.nl.

²⁵ 'Regel 4.01, lid a Spelregels honkbal', knbsb.nl.

²⁶ 'Regel 4.04, lid a Spelregels honkbal', knbsb.nl.

²⁷ 'Regel 4.07, lid a Spelregels honkbal', knbsb.nl.

²⁸ 'Law 6.4 Laws of the Game', world.rugby.

beslissingen dienen niet in twijfel te worden getrokken, maar te worden geaccepteerd. Het is de voornaamste taak van de scheidsrechter om toezicht te houden op het spel en om de veiligheid van deelnemers te waarborgen. De bevoegdheden en verplichtingen dienen zorgvuldig door de scheidsrechter te worden toegepast. Desalniettemin maken scheidsrechters ook fouten. Hun rol blijft echter beperkt tot het in acht nemen van een redelijke mate van zorgvuldigheid ten aanzien van de naleving van de spelregels, inclusief veiligheidsoverwegingen.²⁹ Blessures zijn – in zeker mate - inherent aan het spel. Desondanks, zijn sommige blessures te voorkomen als de scheidsrechter de nodige voorgeschreven zorgvuldigheid in acht blijft nemen.

2.3 De arbeidsverhouding

Uit de spelregels kan worden opgemaakt welke bevoegdheden aan de scheidsrechter zijn toegekend en welke verplichtingen aan de scheidsrechter zijn opgelegd. Bevoegdheden en verplichtingen die de scheidsrechter jegens de deelnemers in acht dient te nemen. Echter de reikwijdte van deze bevoegdheden en verplichtingen kan beperkt zijn door de arbeidsverhouding waarin de scheidsrechter zich bevindt.

De meeste scheidsrechters werken als vrijwilliger. Ze worden ingehuurd door de sportbond en ontvangen voor het leiden van een wedstrijd een onkostenvergoeding. Er is sprake van een opdrachtnemer (scheidsrechter) en opdrachtgever (sportbond) relatie. Een professionele scheidsrechter daarentegen krijgt een vergoeding, een salaris, voor zijn diensten en staat onder contract van een sportbond. In het betaald voetbal hebben scheidsrechters een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd met de KNVB. De scheidsrechter dient de opgedragen werkzaamheden zo goed als mogelijk uit te voeren voor zover dit redelijkerwijs kan worden verlangd.³⁰ In de Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) staan ook een tweetal ontbindende voorwaarden opgenomen.³¹ Deze houden in dat “de arbeidsovereenkomst met de scheidsrechter zal worden ontbonden met ingang van de dag volgend op de dag waarop vast is komen te staan dat de conditietest of de spelregeltoets drie keer achtereenvolgens niet is behaald”.³² Hieruit valt af te leiden dat de KNVB het belang van de spelregels onderkend, inclusief de daarin toegekende bevoegdheden en opgelegde verplichtingen. Uit de arbeidsovereenkomst vloeien dus op indirecte wijze, via de spelregels, bevoegdheden en verplichtingen voort waaraan de scheidsrechter zich moet houden. De contractueel aangestelde scheidsrechter zal zich dus te allen tijde moeten houden aan de spelregels en de daarin opgenomen bevoegdheden en verplichtingen met de nodige zorgvuldigheid moeten uitoefenen. De vraag is echter of deze bevoegdheden en verplichtingen dezelfde reikwijdte hebben voor een scheidsrechter die zijn taken vrijwillig uitvoert als voor een professioneel scheidsrechter. Mag eenzelfde mate van zorgvuldigheid van beiden worden verwacht? En wordt elke genomen beslissing aan beiden even zwaar toegerekend? Deze vragen komen in de volgende hoofdstukken nader aan bod bij de invulling van de aansprakelijkheidsdrempel wat een wezenlijk onderdeel vormt van de toets of sprake is van de schending van een zorgplicht.

---

²⁹ Hunter 2005, p. 372.

³⁰ ‘Art. 4, lid 3 CAO (assistent-)scheidsrechters betaald voetbal 1 juli 2016 – 30 juni 2021’, cao-kijker.awvn.nl.

³¹ De overige arbeidsrechtelijke implicaties worden niet onderzocht.

³² ‘Art. 12, lid 1 en 2 CAO (assistent-)scheidsrechters betaald voetbal 1 juli 2016 – 30 juni 2021’, cao-kijker.awvn.nl.

2.4 De beslissingsruimte van de scheidsrechter

De toegekende bevoegdheden en opgelegde verplichtingen geven de scheidsrechter de ruimte om beslissingen te nemen op en naast het veld. Deze beslissingen zijn belangrijk, omdat in een aantal sporten de beslissingen van de scheidsrechter bindend zijn. Bij honkbal is bijvoorbeeld vastgelegd dat beslissingen van de scheidsrechter bindend zijn en dat deelnemers nimmer mogen protesteren tegen zuivere ordemaatregelen.³³ Bij hockey geldt een vergelijkbare regel dat de eindverantwoordelijkheid voor het nemen van beslissingen bij de scheidsrechter legt.³⁴ De KNVB is nog explicieter door aan te geven dat “de scheidsrechter het volledige gezag heeft om de spelregels toe te passen en dat beslissingen betreffende spelaangelegenheden bindend zijn”.³⁵

Dit neemt echter niet weg dat beslissingen van de scheidsrechter in wedstrijdverband altijd subjectief zijn en vaak in een moment opname worden genomen om het wedstrijdritme en de aantrekkelijkheid van het spel niet te verstoren. In binnen- en buitenland zijn rechters zeer terughoudend met het toetsen van beslissingen van scheidsrechters.³⁶ In *common law* landen zijn deelnemers bijvoorbeeld gebonden aan de feitelijke beslissingen van de scheidsrechter, tenzij sprake is van fraude, grove nalatigheid of kwade trouw.³⁷ In sport- en spelsituaties is de scheidsrechter de echte feitenrechter, omdat ze dicht op de spelsituatie staan en daarmee beter gepositioneerd zijn om het spel te observeren en beslissingen te nemen.³⁸ Mocht achteraf blijken dat de scheidsrechter een verkeerde beslissing heeft genomen dan ‘dient deze te worden geaccepteerd en kan het geen wijziging in de uitslag van de wedstrijd tot gevolg hebben’.³⁹ Zo ook in het karting arrest waarin het ter discussie staande voorval zich in een moment opname afspeelde en ogenblikkelijk beoordeeld moest worden door de wedstrijdleider. Deelneming aan snelheidssporten houdt in dat beslissingen achteraf moeten worden geaccepteerd. “Dit zou anders kunnen zijn als het gaat om een zodanig apert onjuiste beslissing dat met een aanzienlijke waarschijnlijkheid aannemelijk is dat de scheidsrechter bewust met zijn beslissing de uitslag van de wedstrijd heeft willen beïnvloeden.”⁴⁰ Dit laatste was echter niet aannemelijk.

Met de komst van video technologie is deze visie wellicht onderhevig aan verandering, omdat rechters met de komst van *instant-replay* in dezelfde positie kunnen worden gebracht als de scheidsrechter op het veld.⁴¹ Echter, tot die tijd ontvangen scheidsrechters een grote mate van vrijheid om beslissingen te nemen. Deze vrijheid is echter beperkt tot zuivere ordemaatregelen. De vraag is echter hoe een rechter oordeelt als een scheidsrechter een wedstrijd voor zijn eigen gewin beïnvloedt of na heeft gelaten om zorgvuldig te handelen en daarmee een gevaarlijke situatie heeft veroorzaakt of in stand heeft gehouden.⁴²

Beslissingen van scheidsrechters zullen, behoudens uitzonderlijke gevallen, dus moeten worden geaccepteerd. Zoals Van Loon opmerkt zullen “arbitrale vergissingen of dwalingen ten

---

³³ ‘Art. 8.02, lid a Spelregels honkbal’, knbsb.nl.

³⁴ ‘Art. 11.3 Reglement veldhockey’, knhb.nl.

³⁵ ‘Regel 5.1 en 5.2 Spelregels veldvoetbal’, knvb.nl.

³⁶ Lewis & Forbes 1990, p. 676.

³⁷ Supreme Court (Verenigde Staten) 3 juli 1961, *Endres v. Buffalo Automobile Dealers Association*, 29 Misc. 2d 756, 217 N.Y.S.2d 460 (1961).

³⁸ Municipal Court (Verenigde Staten) 29 januari 1945, *Shapiro v. Queens County Jockey Club*, 53 N.Y.S.2d 135 (Mun. Ct. 1945).

³⁹ Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, r.o. 4.5, *NJF* 2006/86.

⁴⁰ Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, r.o. 4.5, *NJF* 2006/86.

⁴¹ Lewis & Forbes 1990, p. 681.

⁴² Parven 1991, p. 9.

aanzien van de feiten geen grond voor aansprakelijkheid opleveren. Echter, indien een scheidsrechter de wedstrijd voor zijn eigen gewin beïnvloedt of beslissingen maakt die resulteren in fysiek letsel of financiële schade voor een der partijen, dan behoort aansprakelijkheid wellicht tot de mogelijkheden.”⁴³ Of dit in de praktijk ook gebeurt is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Welke factoren dit zijn wordt nader besproken aan de hand van *common law* jurisprudentie.

2.5 Tussenconclusie

Uit de spelregels valt af te leiden welke bevoegdheden aan de scheidsrechter worden toegekend en welke verplichtingen aan de scheidsrechter worden opgelegd. Deze bestaan zowel voor, tijdens en na de wedstrijd en zien voornamelijk toe op handhaving van de spelregels en het waarborgen van een veilig sportklimaat. Ook contractueel aangestelde scheidsrechters dienen de spelregels in acht te nemen. Op grond van deze bevoegdheden en verplichtingen bevindt de scheidsrechter zich in een positie om beslissingen op of naast het veld te nemen. Beslissingen die, indien het zuivere ordemaatregelen betreft, bindend zijn en door deelnemers moeten worden geaccepteerd. Zelfs achteraf foutief gebleken beslissingen kunnen in beginsel geen wijziging in de uitslag van een wedstrijd tot gevolg hebben. Alleen indien sprake is van fraude, corruptie of kwade trouw zal een verzoek tot schadevergoeding sneller door een rechter worden toegewezen. Daarmee resteert de vraag hoe een rechter zal oordelen indien een scheidsrechter een wedstrijd voor zijn eigen gewin beïnvloedt of het nalaat om zorgvuldig te handelen met letselschade als gevolg.

---

⁴³ Van Loon 2010, p. 41.

3. Aansprakelijkheid van scheidsrechters naar *common law*

3.1 Inleiding

De scrum is een manier van spelhervatting bij rugby na een technische overtreding. De spelers van beide partijen staan dan tegenover elkaar met de schouders tegen elkaar aan om de bal weg te duwen. De scrum is een cruciaal element van het spel, maar ook een potentieel gevaarlijke situatie die door de scheidsrechter nauw in de gaten moet worden gehouden. In de rugby spelregels (*Laws of the Game*) wordt veel aandacht geschonken aan de correcte uitvoering van een scrum en de positie die de scheidsrechter inneemt. Van belang is dat de scrum gefaseerd wordt ingezet zodat geen hoofd van een speler de nek of schouders van de tegenstander raakt. Indien een scrum niet correct wordt uitgevoerd of inzakkt moet de scheidsrechter fluiten om verder geduw en potentiële letselschade te voorkomen.⁴⁴

In *Smoldon v. Whitworth & Nolan*, een rechtszaak naar common law in het VK, deed zich tijdens een scrum een incident voor waardoor een speler ernstige letselschade opliep. De scheidsrechter werd voor de letselschade aansprakelijk gesteld. Vergelijkbare rechtszaken hebben zich ook in de VS met wisselend succes voorgedaan. De hoofdvraag die in dit hoofdstuk wordt besproken is welke juridische grondslag er naar *common law* bestaat om een scheidsrechter aansprakelijk te stellen voor schade en welke factoren een rechter in overweging neemt om tot zijn oordeel te komen. De rechtszaak van *Smoldon v. Whitworth & Nolan* wordt stapsgewijs doorlopen aangevuld met overwegingen uit de literatuur. Allereerst wordt het *common law* toegelicht. Vervolgens wordt ingegaan op de naar Nederlands recht vergelijkbare grondslag van de onrechtmatige daad (*tort of negligence*) en de voorwaarden die voor het bestaan ervan door een rechter worden getoetst. Potentiele rechtvaardigingsgronden worden besproken. Ten slotte wordt getoetst of financiële schade op de scheidsrechter kan worden verhaald.

3.2 Het recht naar common law

In landen zoals het VK, de VS en Australië bestaat het burgerlijk recht voornamelijk uit rechtersrecht (*common law*), waarbij het accent ligt op de situatievergelijking met eerdere uitspraken. Uit deze uitspraken worden abstracte regels afgeleid die vervolgens worden toegepast op de rechtszaak die voorligt. Binnen het civiel recht bestaan er verschillende civielrechtelijke fouten (*torts*) die zijn onder te verdelen in fouten als gevolg van nalatigheid (*negligence*) of opzettelijk (*intentional*) handelen. Een naar Nederlands recht vergelijkbare rechtsgrondslag voor de onrechtmatige daad die wordt gehanteerd is de *tort of negligence*.⁴⁵ *Negligence* wordt hierbij gedefinieerd als: “*the failure to exercise the care towards others which a reasonable or prudent person would do in the circumstances, or taking action which, such a person would not*”.⁴⁶

Het gaat om de zorgvuldigheid die een redelijk persoon onder omstandigheden in acht moet nemen. Centraal staat de vraag hoe een redelijk persoon zou handelen. Voor het aannemen van een onrechtmatige daad naar *common law* moet een zorgplicht bestaan, die geschonden moet zijn en als gevolg van deze schending moet schade zijn ontstaan. Het betreft een cumulatieve opsomming, wat betekent dat aan alle voorwaarden moet zijn voldaan wil het

⁴⁴ ‘Law 19.10 sub b and 19.20 Laws of the Game’, world.rugby.

⁴⁵ Van Dam 2000, p. 105-107.

⁴⁶ Mayer 2005, p. 60.

rechtsgevolg intreden. De voorwaarden zijn als volgt en worden ieder afzonderlijk besproken aan de hand van de casus van *Smoldon v. Whitworth & Nolan*: “the plaintiff has to factually demonstrate that (1) the defendant was under a duty of care or responsibility to protect the plaintiff, (2) that the defendant breached that duty, (3) that the plaintiff suffered injury or loss, and (4) that the loss or injury proximately resulted from the defendant’s breach of that duty.”⁴⁷

3.2.1 Een zorgplicht

In *Smoldon v. Whitworth & Nolan* werd een scrum, een spelhervatting bij rugby, meermaals niet correct uitgevoerd. De scheidsrechter werd verweten hier tijdens de wedstrijd niet voldoende tegen te hebben opgetreden en zou als gevolg daarvan hebben bijgedragen aan de ontstane letselschade. De eerste vraag die moest worden beantwoord is of de scheidsrechter een zorgplicht in acht moest nemen jegens de deelnemer.

Een zorgplicht (*duty of care*) die naar *common law* wordt omschreven als alle omstandigheden die feitelijk kunnen bijdragen aan de bevinding dat een eiser recht had op enig vorm van bescherming.⁴⁸ Omstandigheden die een rol kunnen spelen zijn onder andere: (1) of de schade voorzienbaar was voor de eiser, (2) of met zekerheid gesteld kon worden dat er schade is geleden, (3) hoe sterk het causaal verband was tussen de onzorgvuldige handeling en de geleden schade, (4) hoe groot de morele schuld van de gedaagde was, (5) of er beleid aanwezig was om toekomstige schade te voorkomen, (6) de maatschappelijke gevolgen voor de gedaagde indien een zorgplicht wordt opgelegd en (7) de mate waarin de geleden schade kon worden verzekerd.⁴⁹

Zorgplichten ontstaan naar *common law* over het algemeen op grond van jurisprudentie, rechtsregels, contracten, publiek beleid of als gevolg van een speciale relatie tussen de partijen.⁵⁰ Alhoewel niemand de plicht heeft om voor iemand anders zijn veiligheid in te staan, mag op grond van de positie van de scheidsrechter een speciale relatie tussen de scheidsrechter en deelnemers worden aangenomen.⁵¹ De scheidsrechter is primair verantwoordelijk voor de handhaving van de spelregels, echter de scheidsrechter beschikt, middels de in de spelregels toegekende bevoegdheden en opgelegde verplichtingen, over de middelen om het gedrag van deelnemers te beïnvloeden.⁵²

Twee zorgvuldigheidsplichten zijn over het algemeen uit de spelregels af te leiden, namelijk: (1) de plicht van de scheidsrechter om voor de wedstrijd een grondige inspectie uit te voeren van het speelveld en de sportuitrusting te controleren om de veiligheid van deelnemers te waarborgen en (2) de plicht van de scheidsrechter om de spelregels te handhaven en te zorgen dat spelers, coaches, fans en toeschouwers zich houden aan alle veiligheidsvoorschriften voor, tijdens en na de wedstrijd of voor zo lang de scheidsrechter het gezag heeft over de wedstrijd.⁵³

---

⁴⁷ Court of Appeal (Verenigde Staten) 10 juni 2004, *Patton v United States of America Rugby Football*, 381 Md. 627, 635-637 (2004).

⁴⁸ Champion 1990.

⁴⁹ Mayer 2005, p. 64.

⁵⁰ Hunter 2005, p. 377-378.

⁵¹ Court of Appeal (Verenigde Staten) 10 juni 2004, *Patton v United States of America Rugby Football*, 381 Md. 627, 635-637 (2004).

⁵² Davis 1981.

⁵³ Hunter 2005, p. 373.

Toegepast op de casus van *Smoldon v. Whitworth & Nolan* oordeelde de *Court of Appeal* dat het, op grond van de spelregels, de taak van de scheidsrechter is om de regels te handhaven en gevaarlijke situaties te ontmoedigen en waar nodig te bestraffen. De scheidsrechter is het jegens iedere deelnemer verschuldigd is om een redelijke mate van kunde en zorg in acht te nemen.⁵⁴ Het bestaan van een zorgplicht werd dus aangenomen.

Hoe zwaar deze zorgplicht op de scheidsrechter drukt is afhankelijk van de sport. In contactsporten is het voorzienbaar dat onzorgvuldige handelingen of een nalaten van de scheidsrechter kan bijdragen aan een groot risico op letsel.⁵⁵ Dit neem niet weg dat scheidsrechters niet kunnen instaan voor alle gevaren. Het betekent wel dat het voor slachtoffers van letselschade mogelijk is om schade op de scheidsrechter te verhalen indien sprake is van een schending van een zorgplicht.

3.2.2. Schending van de zorgplicht

Na vaststelling dat op de scheidsrechter een zorgplicht rust kwam de vraag aan de orde welke mate van zorgvuldigheid van een scheidsrechter mag worden verwacht. Op grond van *common law* wordt hieronder verstaan de zorgvuldigheid die van een redelijk persoon zou mogen worden verwacht.⁵⁶ Oftewel wat een redelijk persoon onder dezelfde omstandigheden zou hebben gedaan?

Bepaalde handelingen zijn namelijk zo verwerpelijk of gevaarlijk dat mag worden verwacht dat een redelijk mens deze niet zou verrichten. Een schending van de zorgplicht staat dan vast. Bijvoorbeeld het spugen van een scheidsrechter richting een speler, het bewust aanzetten tot geweld of het toelaten dat een speler doorspeelt, ondanks fysiek letsel.⁵⁷ Een ander voorbeeld betreft de scheidsrechter die uit kwade wil of opzet een wedstrijd voor zijn eigen gewin beïnvloedt. Naast civielrechtelijk, bestaan nog strafrechtelijke verhaalsmogelijkheden. Maar niet bij alle gedragingen of nalatige handelingen zal dit onderscheid even eenvoudig zijn te maken.

Situaties waarbij de scheidsrechter in een moment opname een inschatting moet maken komen veel vaker voor. Een onjuiste inschatting of vergissing kan al snel resulteren in een onbewuste, onbedoelde of ongelukkige samenloop van omstandigheden en daarmee een schending van de zorgplicht. Volstaat dan een redelijke mate van zorgvuldigheid? Zoals bijvoorbeeld in *Carabba v. Anacortes School District No. 103*, waarin een scheidsrechter werd aangeklaagd voor letselschade wegens het niet voldoende toezicht houden op een worstelwedstrijd. De *Supreme Court* oordeelde in deze rechtszaak dat de zorgplicht van een redelijk scheidsrechter moest worden gehanteerd.⁵⁸

Er bestaat echter kritiek op deze opvatting. In *Smoldon v. Whitworth & Nolan* was de gedaagde van mening dat van een scheidsrechter dezelfde mate van zorgvuldigheid mag worden verwacht als van spelers jegens elkaar, namelijk: "*a deliberate or reckless disregard for the safety of the person injured, in circumstances where, without such deliberate or reckless*

---

⁵⁴ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133, CA, onder B.

⁵⁵ Court of Appeal (Verenigde Staten) 10 juni 2004, *Patton v United States of America Rugby Football*, 381 Md. 627, 635-637 (2004).

⁵⁶ Caddell 2005, p. 422; Hunter 2005, p. 370.

⁵⁷ Hunter 2005, p. 378.

⁵⁸ Supreme Court (Verenigde Staten) 28 december 1967, *Carabba v. Anacortes School District No. 103*, 72 Wn.2d 939 (Wash. 1967).

disregard, he should have intervened and where such intervention would have prevented the occurrence of the injury.”⁵⁹

Dit betekent dat niet de mate van zorgvuldigheid van een redelijk persoon, maar dat roekeloosheid (*recklessness*) of grove nalatigheid (*gross negligence*) de toe te passen standaard moet zijn om te bepalen of sprake is van schending van een zorgplicht. Waarbij *gross negligence* naar *common law* wordt gedefinieerd als: “*conduct beyond the normal, inherent risk associated with the activity. A gross negligence standard serves to indicate the threshold between conduct presumed to be accepted as inherent to the activity, and conduct outside such a realm.*”⁶⁰

Voorstanders van deze benadering benadrukken dat contactsporten, zoals rugby, voetbal en boksen, van nature gewelddadig zijn en dat een redelijke mate van zorgvuldigheid niet passend is. Sporters kiezen bovendien bewust om te sporten en stellen zich daarmee bloot aan de risico's die met sporten samenhangen. Daarnaast zou een redelijke mate van zorgvuldigheid vanuit sportief oogpunt geen goede ontwikkeling zijn, omdat de aandacht van de scheidsrechter zou verschuiven van binnen naar buiten het speelveld.⁶¹ Scheidsrechters zouden eerder worden geconfronteerd met de mogelijke aansprakelijkheidsgevolgen van verkeerde beslissingen. Dit zou mogelijk kunnen resulteren in minder scheidsrechters wat de sportbeoefening niet ten goede komt.

Tegenstanders benadrukken dat sporten al inherente risico's bevat op letselschade en dat het de taak van de scheidsrechter is om te zorgen dat deze risico's zich niet verwezenlijken.⁶² Zeker in het geval van voorzienbaar letsel is hier een taak van de scheidsrechter voor weggelegd. Tevens wordt benadrukt dat in sommige sporten, zoals worstelen en rugby, een grote afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen de scheidsrechter en deelnemers, waardoor een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel niet noodzakelijk is.⁶³

Uiteindelijk verwerpt de rechter van de *Court of Appeal* het argument dat alleen bij roekeloos handelen of grove nalatigheid sprake kan zijn van een schending van de zorgplicht. Er bestaat weliswaar een hoge drempel voor aansprakelijkheid, echter de omstandigheden van het geval zijn doorslaggevend voor het aannemen van aansprakelijkheid. Scheidsrechters kunnen daarentegen niet aansprakelijk worden gesteld voor vergissingen of beslissingen omtrent zuivere ordemaatregelen die in een moment opname moeten worden genomen.⁶⁴

Ten aanzien van de kwalificaties van de scheidsrechter werd geoordeeld dat het niveau van de scheidsrechter passend was voor de wedstrijd.⁶⁵ Dit betekent dat een scheidsrechter die zijn taken vrijwillig uitvoert niet gevrijwaard is van een zorgplicht. Het betekent mogelijk wel dat van betaald scheidsrechters een hogere mate van zorgvuldigheid mag worden verwacht.⁶⁶

---

⁵⁹ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133, CA, onder B.

⁶⁰ Feiner 1997, p. 220.

⁶¹ Biedzynski 1994, p. 418.

⁶² Mayer 2005, p. 82-83.

⁶³ Mayer 2005, p. 86-87.

⁶⁴ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133, CA, onder B.

⁶⁵ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133, CA, onder B.

⁶⁶ Hunter 2005, p. 372.

De conclusie in *Smoldon v. Whitworth & Nolan* luidt dus dat gezien de bijzondere in acht te nemen verplichtingen voor scrums, de jonge leeftijd van de spelers en de meermaals niet correct uitgevoerde en ingezakte scrums, het de scheidsrechter valt aan te rekenen niet de nodige zorgvuldigheid in acht te hebben genomen. De veiligheidsregels, zoals vastgelegd in de spelregels, werden niet nageleefd wat resulteerde in een schending van de zorgplicht.

3.2.3. Causaal verband en schade

Het slachtoffer kan de schade alleen verhalen indien de schade is ontstaan als gevolg van een schending van de zorgplicht. Om dit causaal verband aan te tonen moet worden voldaan aan twee voorwaarden. Allereerst de ontstaansvoorwaarde (*causation in fact*) waarbij met behulp van het *condicio sine qua non*-verband wordt nagegaan of de onzorgvuldige gedraging een noodzakelijke ontstaansvoorwaarde is voor de schade. De vraag dient te worden beantwoord of de schade ook zonder de onzorgvuldige gedraging zou zijn ontstaan. Hiervoor wordt de *substantial factor test* gehanteerd, waarmee wordt getoetst of de onzorgvuldige handeling of het nalaten om te handelen van de scheidsrechter substantieel heeft bijgedragen aan de veroorzaakte schade.⁶⁷ Staat dit vast dan dient vervolgens te worden bepaald of de onzorgvuldige gedraging van de scheidsrechter de hoofdoorzaak (*proximate cause*) was voor het ontstaan van de schade. De schade moet het natuurlijke en meest waarschijnlijke gevolg zijn van de onzorgvuldige gedraging van de scheidsrechter.⁶⁸ Of dit verband sterk genoeg is hangt af van hoe voorzienbaar de schade was. In *Smoldon v. Whitworth & Nolan* werd de scheidsrechter de schade toegerekend, omdat ondanks de lage kans op ruggengraatletsel, het voorzienbaar was en voorkomen had kunnen worden door tijdig ingrijpen van de scheidsrechter.⁶⁹

3.3 Rechtvaardigingsgronden

Vervulling van bovenstaande voorwaarden hoeft echter niet te resulteren in volledige schadeplichtigheid. In landen naar *common law* bestaan rechtvaardigingsgronden die de schadeplichtigheid kunnen verlagen. Bijvoorbeeld, het verweer van eigen schuld (*contributory negligence*). De eiser verliest dan geheel of gedeeltelijk zijn verhaalsrechten, omdat de eiser zelf heeft bijgedragen aan de veroorzaakte schade.⁷⁰ In *Anderson v Lyotier* werd een ski-instructeur bijvoorbeeld slechts gedeeltelijk aansprakelijk gesteld voor letselschade als gevolg van het houden van onvoldoende toezicht. Ski-instructeurs genieten, net als scheidsrechters, een grote mate van vertrouwen en een zorgplicht jegens hun leerlingen. Echter, indien een leerling onvoldoende zijn zorgen uit over het hebben van de benodigde vaardigheden voor het nemen van een piste, dan blijft de leerling deels zelf met de schade zitten. Deze schade kan niet op de ski-instructeur worden verhaald.⁷¹

Een tweede verweer betreft risicoaanvaarding (*assumption of risk*). Sporters aanvaarden een zekere mate van risico op het oplopen van letselschade. Wanneer dit risico zich verwezenlijkt zal de schade eventueel niet kunnen worden verhaald.⁷² Tijdens een honkbalwedstrijd overleed een speler als gevolg van bliksemingslag. De scheidsrechter werd in *Pirchardo v. North*

---

⁶⁷ Hunter 2005, p. 380.

⁶⁸ Hunter 2005, p. 381.

⁶⁹ Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133, CA, onder B.

⁷⁰ Supreme Court (Verenigde Staten) 27 mei 1957, *Crane v. Neal*, 132 A.2d 675, 677 (Pa. 1957).

⁷¹ High Court of Justice (Verenigd Koninkrijk) 14 november 2008, *Anderson v. Lyotier* [2008] EWHC 2790 (QB).

⁷² Feiner 1997, p. 223.

Patchogue Medford Youth Athletic Assoc verantwoordelijk gehouden. Echter de schade kon niet aan de scheidsrechter worden toegerekend, omdat de speler zelf het risico aanvaarde om door te spelen tegen het advies van de scheidsrechter in.⁷³

Naast bovenstaande rechtvaardigheidsgronden bestaan er in verschillende Amerikaanse staten *Limited Liability Legislation* die de aansprakelijkheid van scheidsrechters beperkt. Zoals in de staat New Jersey:

*“This statute provides that sport officials cannot be liable for damages sustained by any person who in a game played under the jurisdiction of the New Jersey Interscholastic Athletic Association or for a public entity unless the official acts in a willful, wanton or gross negligent manner. In order to receive the protection of this statute, the official must be accredited as a sports official at a voluntary association.”*⁷⁴

Deze wetgeving vergt meer bewijslast van de eisers, omdat roekeloosheid of grove nalatigheid wordt vereist alvorens een juridische procedure tegen een scheidsrechter kan worden opgestart, ongeacht of de scheidsrechter betaald krijgt voor zijn diensten.⁷⁵ Echter, een alomvattend antwoord om procedures tegen scheidsrechters te voorkomen is het niet. De wetgeving zal namelijk niet standhouden indien sprake is van grove nalatigheid of roekeloosheid, de scheidsrechter een vergoeding krijgt boven een maximum drempelbedrag of de scheidsrechter een wedstrijd leidt die niet kwalificeert als *not-for-profit*.⁷⁶

3.4 Financiële schade

In *common law* landen moet om schade te verhalen een zorgplicht bestaan van de scheidsrechter jegens de deelnemers. Op grond van bestaande jurisprudentie lijkt de reikwijdte van deze zorgplicht beperkt tot letselschade. In het VK stond in *Smoldon v. Whitworth & Nolan* en *Vowles v. Evans* de aansprakelijkheid van een scheidsrechter centraal voor geleden letselschade als gevolg van onvoldoende toezicht tijdens een rugbywedstrijd. In de VS werd een scheidsrechter in *Carabba v. Anacortes School District No. 103* verantwoordelijk gehouden voor letselschade als gevolg van het niet tijdig ingrijpen bij een illegale houdgreep tijdens een worstelwedstrijd. Overige jurisprudentie richt zich met name op het terugdraaien van beslissingen van de scheidsrechter, zoals *Tilelli v. Christenbery* waarin de beslissing van een scheidsrechter tijdens een bokswedstrijd in stand bleef.⁷⁷

Een controversiële onderwerp betreft de vraag of de scheidsrechter ook aansprakelijk kan worden gesteld voor financiële schade. Beslissingen van de scheidsrechter hebben in een sportcontext namelijk niet alleen gevolgen voor de uitslag van een wedstrijd, maar hebben in potentie ook financiële consequenties. Zeker in sportlanden, als het VK en de VS, kunnen verkeerde beslissingen of vergissingen van een scheidsrechter zware financiële gevolgen hebben. Bijvoorbeeld wanneer de beslissing de mogelijkheid beïnvloedt om een studiebeurs veilig te stellen. Of dat de beslissing resulteert in het niet binnenhalen van een kampioenschap en het verlies van de daaruit voortvloeiende sponsorgelden en wedstrijdpremies. Moet de

---

⁷³Supreme Court (Verenigde Staten) 29 april 1991, *Pirchardo v. North Patchogue Medford Youth Athletic Assoc., Inc., et al.*, 569 NYS2d 186 (1991).

⁷⁴ Ellinger 1999, p. 14.

⁷⁵ Parven 1991, p. 12.

⁷⁶ Parven 1991, p. 12.

⁷⁷ Supreme Court (Verenigde Staten) 17 februari 1953, *Tilelli v. Christenbery*, 1 Misc.139, 120 N.Y.S.2d 697 (N.Y. Sup. Ct. 1953).

scheidsrechter een zorgplicht in acht nemen om financiële schade te voorkomen? In de spelregels staat hier immers niets over beschreven.

Indien scheidsrechters zijn aangesteld door een sportbond moet de scheidsrechter mogelijk rekening houden met een zorgplicht jegens de sportbond, terwijl hun beslissingen op grond van de spelregels van directe invloed zijn op het resultaat van een wedstrijd. Er ontstaat hierdoor een driehoeksverhouding waarbij moet worden nagegaan welke belangen de scheidsrechter vertegenwoordigt en in welke mate de betrokken partijen afhankelijk zijn van de beslissingen van de scheidsrechter.⁷⁸ Topsport scheidsrechters zullen jegens sportbonden niet dezelfde zorgplicht in acht hoeven te nemen als jegens deelnemers. Sportbonden gaan ervan uit dat beslissingen op het veld in goed vertrouwen worden genomen op grond van de spelregels. Irrelevant hierbij is wie de wedstrijd wint. Dit in tegenstelling tot deelnemers, wiens hoogste prioriteit het winnen van de wedstrijd is. Van samenloop van belangen lijkt dus geen sprake.⁷⁹ Beslissingen van de scheidsrechter zullen altijd een foutmarge behouden. Echter deze foutmarge is nooit dusdanig groot dat spelers of sportverenigingen volledig afhankelijk zijn van de beslissingen van de scheidsrechter. De spelers hebben een grote invloed op het resultaat van de wedstrijd en zijn beter in staat om hun belangen te beschermen.⁸⁰ De scheidsrechter zal nooit volledig kunnen instaan voor het resultaat van een wedstrijd, laat staan zich moeten bekommeren met de financiële gevolgen van een wedstrijd.

Dit wordt duidelijk gemaakt in de rechtszaak *Bain vs. Gillespie*. Het basketbal universiteitsteam van Iowa staat tot een paar seconden voor het einde van de wedstrijd voor. In de tussentijd beginnen veel fans zich te begeven naar de lokale marketingstands om *merchandise* te kopen. Een beslissing van de scheidsrechter resulteert echter in het verlies van de wedstrijd met als gevolg dat minder aankopen werden gedaan bij de marketingstands. Een marketingstand stelde hierop bij het Amerikaanse *Court of Appeal* een schadevordering in op grond van wanprestatie van de scheidsrechter. Als derde begunstigde partij tussen het contract dat de scheidsrechter had met de sportbond, meende de marketingstand recht te hebben op een schadevergoeding. De rechter oordeelde dat Gillespie geen direct begunstigde was van het contract dat was afgesloten tussen de sportbond en de scheidsrechter. Er bestond geen zorgplicht jegens Gillespie, waardoor het verhalen van financiële schade was uitgesloten. Men zou namelijk wel heel goedgevolg moeten zijn om te veronderstellen dat Bain naast het fluiten van de wedstrijd, ook rekening zou moeten houden met de financiële consequenties van het resultaat voor derden.⁸¹

Maar zelfs als een zorgplicht voor financiële schade wordt vastgesteld is het nog maar de vraag of er überhaupt sprake is van de schending van een zorgplicht en of een causaal verband kan worden vastgesteld. De 'schending' betreft veelal een interpretatie van een zuivere ordemaatregel die door de scheidsrechter in een moment opname moet worden genomen en het beste aan de scheidsrechter kan worden overgelaten. De rechtbank grijpt alleen in indien sprake is van corruptie of kwade trouw. Het vaststellen van een causaal verband is wellicht nog lastiger, omdat niet valt te achterhalen hoe een wedstrijd zou zijn afgelopen indien de beslissing niet zou zijn genomen. Alleen beslissingen in de slotfase van een wedstrijd staan

---

⁷⁸ Zie: High Court (Australië) 13 februari 1995 *Hill v Van Erp* (1997) 188 CLR 159 (Gaudron J).

⁷⁹ O'Brien 2014, p. 15.

⁸⁰ O'Brien 2014, p. 16.

⁸¹ Court of Appeal (Verenigde Staten) 6 september 1984, *Bain v. Gillespie*, 357 N.W.2d 47 (Iowa Ct. App. 1984).

dan eventueel ter discussie. Het blijft lastig of haast onmogelijk om financiële schade te verhalen op een scheidsrechter als gevolg van een 'wanprestatie'.

3.5 Tussenconclusie

In landen naar *common law* kunnen scheidsrechters aansprakelijk worden gesteld voor letselschade. De rechtsgrondslag voor deze aansprakelijkheid ligt besloten in de Nederlandse equivalent van de onrechtmatige daad, de *tort of negligence*. Om een scheidsrechter aansprakelijk te stellen dient de eiser eerst te bewijzen dat een zorgplicht bestaat. Een zorgplicht die voor scheidsrechters valt af te leiden uit de spelregels en onder andere bestaat uit het handhaven van de spelregels en het waarborgen van een veilig sportklimaat. Na vaststelling dat op de scheidsrechter een zorgplicht rust dient te worden beantwoord welke mate van zorgvuldigheid van een scheidsrechter mag worden verwacht. Normaliter geldt de zorgplicht van een redelijk persoon, echter gezien het karakter van sport- en spelsituaties wordt een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel gehanteerd. Roekeloos handelen of grove nalatigheid wordt niet toegepast als aansprakelijkheidsdrempel, omdat de omstandigheden van het geval doorslaggevend zijn voor het aannemen van aansprakelijkheid. Het niveau van de scheidsrechter moet passend zijn bij de te leiden wedstrijd. Vrijwilligers worden daarom ook niet gevrijwaard van aansprakelijkheid. Het betekent mogelijk wel dat van betaald scheidsrechters een hogere mate van zorgvuldigheid mag worden verwacht. Als ook het causaal verband tussen de schending en de veroorzaakte schade kan worden bewezen zal aansprakelijkheid van de scheidsrechter volgen. Mits er geen rechtvaardigingsgronden bestaan die de onrechtmatige gedraging van de scheidsrechter wegnemen. Het verhalen van financiële schade is lastiger, omdat de eiser moet bewijzen dat de scheidsrechter een zorgplicht in acht diende te nemen, waarbij rekening moest worden gehouden met de financiële consequenties van zijn beslissingen.

4. Aansprakelijkheid van de scheidsrechter naar Nederlands recht

4.1 Inleiding

Op 21 december 2023 zou in Eindhoven de wedstrijd tussen PSV en FC Twente in de tweede ronde van TOTO KNVB Beker worden gespeeld. Door zware weersomstandigheden, een combinatie van bliksem en hevige regenval, werd het veld in het Philips Stadion onbespeelbaar. Scheidsrechter Jeroen Manschot besloot na overleg met de *groundsman* van het Philips Stadion om het duel af te gelasten. De uitleg die de scheidsrechter gaf was als volgt: “Voor de gezondheid van de spelers is het te gevaarlijk. Er is in korte tijd een grote hoeveelheid water naar beneden gekomen, waardoor de drainage zijn werk niet doet. Er moet nog een wedstrijd worden gestart en op dit veld ga je geen volledige wedstrijd kunnen voetballen. Dat is levensgevaarlijk voor de spelers. Ik wil het niet op mijn geweten hebben als er iets gebeurt.”⁸²

Het specifieke gevaar waarop werd gedoeld was de oncontroleerbaarheid van de sliding en de gladheid van het speelveld waardoor spelers het risico liepen op letselschade. In Nederland bestaat tot op heden geen gepubliceerde rechtszaak over de aansprakelijkheid van de scheidsrechter, echter voorgaande situatie is een voorbeeld waarin de scheidsrechter een gevaarlijke situatie heeft willen voorkomen. De hoofdvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord is of de scheidsrechter naar Nederlandse recht aansprakelijk gesteld kan worden voor een onrechtmatige gedraging of nalaten in sport- en spelsituaties. Allereerst wordt nagegaan aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om aansprakelijk te worden gesteld op grond van een onrechtmatige daad. Vervolgens rijst de vraag wanneer sprake is van een sport- en spelsituatie en welke aansprakelijkheidsdrempel hierin wordt gehanteerd. Nadien wordt aan de hand van de vereisten voor een onrechtmatige daad onderzocht onder welke omstandigheden een scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld en of er rechtvaardigingsgronden of vrijwaringsmogelijkheden bestaan.

4.2 Aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad (art. 6:162 BW)

In art 6:162 BW is de schadevergoedingsverplichting op grond van onrechtmatige daad geregeld. Aan alle vijf voorwaarden moet zijn voldaan om aansprakelijkheid voor een onrechtmatige daad aan te nemen. Deze worden hieronder toegelicht:

4.2.1 Onrechtmatige daad

De eerste voorwaarde voor het aannemen van een onrechtmatige daad is dat een handeling of nalaten onrechtmatig moet zijn. In lid 2 van art. 6:162 BW worden een drietal algemene gronden benoemd waarop een bepaalde schadeveroorzakende handeling als onrechtmatig kan worden aangemerkt:

- **Een inbreuk op een recht:** de schending van iemands subjectief recht, zoals de absolute vermogensrechten (eigendomsrecht en rechten op voortbrengselen van de geest) en persoonlijkheidsrechten (recht op leven).
- **Een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht:** het kan hierbij gaan om verdragen of wetten in formele zin, regels van de Europese Unie (EU) en wetten in materiele zin, zoals algemene voorschriften.⁸³

⁸² 'PSV – FC Twente afgelast door onbespeelbaar veld', espn.nl, 21 december 2023.

⁸³ Hartlief e.a. 2021/33, p. 36.

- **Een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt:** dit betreft een open zorgvuldigheidsnorm met een breed toepassingsbereik waarbij wordt teruggevallen op maatschappelijk aanvaarde normen over behoorlijk en zorgvuldig gedrag.

Uit lid 2 van art. 6:162 BW blijkt het bestaan van een voorbehoud, namelijk dat een gedraging niet onrechtmatig is als er sprake is van een rechtvaardigingsgrond, waardoor de handeling het onrechtmatige karakter verliest (zie art. 40-43 Strafrecht).

4.2.2 Toerekening

De tweede voorwaarde voor een onrechtmatige daad is dat de onrechtmatige gedraging aan de dader moet kunnen worden toegerekend. Uit lid 3 van art. 6:162 BW blijkt dat toerekening mogelijk is indien de onrechtmatige gedraging te wijten is aan schuld of een oorzaak welke krachtens de wet of de in het verkeer geldende opvattingen voor rekening van de dader komt. Schuld kan worden opgevat als gedrag wat een normaal mens verweten kan worden.⁸⁴ Toerekening krachtens wet volgt bijvoorbeeld uit art. 6:165 BW dat een onrechtmatige daad aan personen met geestelijke of lichamelijke tekortkoming toerekent. De toerekening op basis van verkeersopvattingen kan gebruikt worden voor die gevallen waarin persoonlijke verwijtbaarheid ontbreekt, terwijl aansprakelijkheid in verband met risicoverdeling wel is gewenst.⁸⁵ Te denken aan schade toegebracht door verkeerd gegeven deskundig advies.

4.2.3 Schade

De derde voorwaarde is dat de benadeelde partij of het slachtoffer door de onrechtmatige gedraging schade heeft geleden. Uit art. 6:95 j.o. 6:96 BW kan worden opgemaakt dat het gaat om vermogensschade en ander nadeel (immateriële schade) (schade buiten het vermogen, zoals pijn of verdriet).

4.2.4 Causaal verband

De vierde voorwaarde is dat er een causaal verband moet zijn tussen de onrechtmatige daad en de schade. Er wordt gekeken of de schade ook zonder de onrechtmatige gedraging zou zijn ontstaan. Ook wel *conditio sine qua non* genoemd. Is dat het geval dan bestaat er geen causaal verband tussen de schade en de onrechtmatige gedraging. Het is aan de benadeelde partij om het causaal verband te bewijzen.

4.2.5 Relativiteit

De laatste voorwaarde is het vereiste van relativiteit. Dit relativiteitsbeginsel komt tot uitdrukking in art. 6:163 BW waaruit blijkt dat geen aansprakelijkheid wordt aangenomen indien de geschonden norm niet strekt tot bescherming tegen de schade, zoals benadeelde deze geleden heeft. Uit dit artikel worden drie aspecten tot uitdrukking gebracht, namelijk (1) het personele bereik: het gedrag moet jegens de benadeelde onrechtmatig zijn, (2) de soort van schade: de geleden schade moet onder het beschermingsbereik van de norm vallen en (3) de wijze van ontstaan: de wijze waarop de schade is ontstaan dient te vallen onder de strekking van de norm.⁸⁶

---

⁸⁴ Hartlief e.a. 2021/68, p. 75.

⁸⁵ Hartlief e.a. 2021/72, p. 78.

⁸⁶ Hartlief e.a. 2021/59, p. 65.

De schadevergoedingsverplichting kan worden verminderd, indien de schade mede een gevolg is van een omstandigheid die aan de benadeelde partij kan worden toegerekend. Men spreekt dan van eigen schuld (art. 6:101 BW).

4.3 Aansprakelijkheid in sport- en spelsituaties

Een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt is in de wet pas de derde categorie van onrechtmatige gedragingen. In de praktijk vormt het wellicht de belangrijkste grondslag. Deze ongeschreven zorgvuldigheidsnorm wordt zeer open geformuleerd, omdat het moet kunnen worden toegepast in zeer uiteenlopende situaties. Bijvoorbeeld situaties die vallen onder de noemer van gevaarzetting.

Onder welke omstandigheden het in het leven roepen of laten voortbestaan van een gevaarlijke situatie onrechtmatig is wordt aan de hand van het *Kelderluik*-arrest bepaald.⁸⁷ Dit arrest onderscheidt de volgende gezichtspunten: (1) de mate van waarschijnlijkheid waarmee de niet-inachtneming van de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid kan worden verwacht, (2) de aard en omvang van de gevreesde schade, (3) de waarschijnlijkheid dat de schade als gevolg van een bepaald gedrag zal voordoen, (4) de aard van de gedraging en (5) de bezwaarlijkheid in termen van kosten, tijd en moeite voor het nemen van voorzorgsmaatregelen.⁸⁸ Naar de omstandigheden van het geval moet bekeken worden of voldoende veiligheidsmaatregelen in acht zijn genomen, rekening houdend met de bij de andere partij aanwezige kennis ten aanzien van de risico's en specifieke gevaren die zich in een situatie kunnen voordoen.

Sport- en spelsituaties nemen binnen de categorie gevaarzetting een bijzondere plaats in. De vraag die eerst moet worden beantwoord is wanneer sprake is van een sport- en spelsituatie. Een overtreding tijdens een hockeywedstrijd is een sport- en spelsituatie. Echter deze stopt volgens de Hoge Raad niet per definitie aan het eind van de wedstrijd. Er bestaat namelijk een verhouding tussen de deelnemers die niet direct hoeft te veranderen op het moment dat volgens de regels een eind aan het spel komt.⁸⁹ Ook een korte tijd na een wedstrijd kunnen de verwachtingen die deelnemers tijdens een wedstrijd van elkaar hadden elkaar blijven beïnvloeden, afhankelijk van de aard van de activiteit en de verdere omstandigheden van het geval.⁹⁰ Zoals een stomp in de hand na afloop van een tafeltenniswedstrijd, waarbij handletsel werd veroorzaakt. Ook is voor het bestaan van een sport- en spelsituatie niet vereist dat de bij een ongeval betrokkenen rechtstreeks met elkaar aan het wedijveren zijn. De benadeelde hoeft zelfs geen handelingen te verrichten die karakteristiek zijn voor de beoefening van de sport.⁹¹ Zoals het afwachten van een beurt bij midgetgolf.

Deelnemers aan sport- en spelsituaties weten dat er bepaalde risico's aan sportbeoefening vastzitten.⁹² Bij sportactiviteiten zal sprake zijn van een bepaalde mate van (over en weer geaccepteerde) gevaarzetting.⁹³ Of een deelnemer in sport- en spelsituaties onrechtmatig heeft gehandeld, door een gedraging als gevolg waarvan een deelnemer letsel is toegebracht,

⁸⁷ HR 5 november 1965, ECLI:NL:HR:1965:AB7079, NJ 1966/136, m.nt. G.J. Scholten (*Kelderluik*).

⁸⁸ HR 6 november 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4158, NJ 1982/567, m.nt. C.J.H. Brunner (*Bloedprik*).

⁸⁹ Rb. Gelderland 27 juli 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:4775, JA 2016/165.

⁹⁰ HR 28 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:A2679, NJ 2003/718 (*Witmarsumer Merke*).

⁹¹ HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1239, NJ 2004/238, r.o. 3.3 (*Midgetgolf*).

⁹² Van Dam, 2020/834.

⁹³ Hartlief e.a. 2021/45, p. 47.

zal minder spoedig bevestigend worden beantwoord dan wanneer die gedraging niet in een sport- en spelsituatie had plaatsgevonden.⁹⁴ Voor sport- en spelsituaties geldt een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel of een lichtere zorgvuldigheidsnorm. Als tijdens de pauze van een tenniswedstrijd een speler ballen naar de overkant van het net slaat, waardoor de tegenstander in het oog wordt geraakt, zal geen onrechtmatige daad worden aangenomen, tenzij er sprake is van roekeloosheid of grove nalatigheid. Gedragingen die buiten de spelsituatie als onvoorzichtig en dus onrechtmatig kunnen worden bestempeld, hoeven dit karakter binnen de spelsituatie niet te hebben. Een dergelijke gedraging is ook niet onzorgvuldig op grond dat zij door een ongelukkige samenloop van omstandigheden tot gevolg heeft dat een andere deelnemer ernstig letsel oploopt.⁹⁵ De Hoge Raad geeft hiervoor als reden dat deelnemers aan sport of spel in redelijkheid tot op zekere hoogte gevaarlijke, slecht gecoördineerde, verkeerd getimede of onvoldoende doordachte gedragingen waartoe die activiteit uitlokt van elkaar hebben te verwachten.⁹⁶ Het zou bovendien de sport niet ten goede komen als gevaarlijke gedragingen steeds tot aansprakelijkheid zouden leiden of in het geheel niet meer zouden plaatsvinden.⁹⁷

Bij de beoordeling van de onrechtmatigheid van een handeling worden diverse factoren in aanmerking genomen. Allereerst de gerechtvaardigde verwachtingen van de deelnemers aan sport- en spelsituaties.⁹⁸ Een voetballer mag bijvoorbeeld wel een sliding verwachting, maar geen karatetrap tijdens een wedstrijd.⁹⁹ Vervolgens kan ook het spelniveau van een deelnemer van belang zijn. Een topsporter beschikt over meer techniek dan een amateur, waardoor gevaarlijke gedragingen van een amateur minder snel als onrechtmatig worden aangemerkt dan gedragingen van een professional.¹⁰⁰ Bovendien zegt de ernst van het letsel niets over de onrechtmatigheid van de gedraging. Een geringe overtreding kan tot ernstig letsel leiden en andersom.¹⁰¹ Overige aanknopingspunten die maatgevend kunnen zijn bij de beoordeling van de onrechtmatigheid zijn 'de mate van hardheid van de overtreding' en of er sprake is van opzet of grove nalatigheid, die onrechtmatig wordt geacht.¹⁰² Maar over het algemeen geldt dat de beoordeling van de onrechtmatigheid niet los van de context kan worden gezien.

Naast bovenstaande aanknopingspunten kunnen ook de spelregels een factor vormen bij de beoordeling van de onrechtmatigheid. In sport- en spelsituaties kunnen spelregels verwachtingen scheppen voor de deelnemende partijen. Van doorslaggevende betekenis zijn de spelregels echter niet. Het enkel overtreden van de spelregels, waaronder regels ter bescherming van de veiligheid van spelers, is niet reeds om die reden onrechtmatig.¹⁰³ Bij contactsporten, zoals voetbal en rugby, zijn overtredingen en het risico op letsel vrij groot. De aard van de sport brengt dat mee. Echter, dit betekent niet dat het op zeer grove wijze schenden van de spelregels niet onrechtmatig kan zijn. Dit is mede afhankelijk van hoeveel

---

⁹⁴ Van Dijk, Verdam & van der Weerdt 2022, p. 67.

⁹⁵ HR 19 oktober 1990, ECLI:NL:HR:AD1456, NJ 1992/621, m.nt. C.J.H. Brunner (*Tennis spel*).

⁹⁶ HR 28 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:A2679, NJ 2003/718 (*Witmarsumer Merke*); HR 28 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF2680, NJ 2003/719 (*Schaatsongeval*).

⁹⁷ Hartlief & Tjittes 1992, p. 58.

⁹⁸ Van Dijk, Verdam & van der Weerdt 2022, p. 68.

⁹⁹ Klaassen 1992, p. 41.

¹⁰⁰ Van Dam 2020, p. 439.

¹⁰¹ Hof Arnhem-Leeuwarden 14 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:319, VR 2020/136, r.o. 4.28.

¹⁰² Van Dijk, Verdam & van der Weerdt 2022, p. 68.

¹⁰³ Hartlief e.a. 2021/46, p. 48.

gewicht aan het overtreden van een spelregel wordt toegekend.¹⁰⁴ In judo wordt het negeren van een stopcommando bijvoorbeeld als een zwaarwegende factor gezien dat reeds het enkele feit van nalatigheid kan worden aangemerkt als een onrechtmatige daad.¹⁰⁵ Het overtreden van de ene spelregel is de andere niet. De aard van de spelregel en de ernst van de overtreding zullen van doorslaggevende betekenis zijn. Hier zit een sterke parallel met het overtreden van wettelijke regels voor het vormen van een onrechtmatigheidsoordeel. Ook daar geldt dat het overtreden van een wettelijke regel niet per sé onrechtmatig is. Dit hangt namelijk af van de aard van de regel en de omstandigheden waaronder de overtreding plaatsvond.¹⁰⁶

Het oordeel van de scheidsrechter kan ook een belangrijk aanknopingspunt zijn voor de beoordeling van de onrechtmatigheid. De scheidsrechter die een rode kaart geeft impliceert dat een bepaalde overtreding niet als acceptabel wordt beschouwd. Een gele kaart daarentegen impliceert dat er geen opzet in het spel was en dat de overtreding acceptabel is.¹⁰⁷ Het oordeel van de scheidsrechter hangt echter ook af van de ervaring en mate van professionaliteit van de betrokken scheidsrechter.¹⁰⁸ Verschillende scheidsrechters kunnen dezelfde situatie namelijk anders beoordelen. Desalniettemin kunnen gedragingen die niet in strijd zijn met de spelregels onrechtmatig zijn. Ook indien geen disciplinaire maatregel wordt opgelegd betekent dit niet dat de overtreding niet kan resulteren in een onrechtmatige daad.¹⁰⁹

4.4 Aansprakelijkheid van de scheidsrechter

Om aansprakelijkheid van de scheidsrechter voor een onrechtmatige daad aan te nemen zal eerst vastgesteld moeten worden of de scheidsrechter onrechtmatig heeft gehandeld.

4.4.1 Onrechtmatige handelingen

Uit de spelregels zijn bevoegdheden en verplichtingen van de scheidsrechter af te leiden. Spelregels die voor scheidsrechters cruciaal zijn in de vervulling van hun functie en hen in staat stellen om beslissingen te nemen. Beslissingen die juist of onjuist zijn. De juistheid van beslissingen zal niet alleen afhangen van de spelregels, maar ook van de omstandigheden van het geval, zoals de interpretatie van de scheidsrechter en de voorhanden zijnde situatie. Van een juridisch juiste beslissing zou sprake kunnen zijn indien het aannemelijk is dat een andere scheidsrechter onder dezelfde omstandigheden tot dezelfde beslissing zou zijn gekomen.¹¹⁰ Bovendien stellen de spelregels de scheidsrechter in staat om het gedrag van de deelnemers in bepaalde mate te beïnvloeden. De scheidsrechter geniet op grond van de spelregels enige autoriteit om de aan hem toegekende bevoegdheden uit te oefenen.

Deze spelregels komen niet voort uit de wet. Van een onrechtmatige gedraging zal alleen sprake kunnen zijn indien de scheidsrechter iets doet of nalaat dat in strijd is met hetgeen men volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer verwacht. Op de scheidsrechter rust immers een bepaalde mate van zorgvuldigheid bij het nemen van

---

¹⁰⁴ Van Dijk, Verdam & van der Weerd 2022, p. 68.

¹⁰⁵ HR 11 november 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1533, NJ 1996/376, m.nt. C.J.H. Brunner (*Judoworp*).

¹⁰⁶ Hartlief e.a. 2021/46, p. 49.

¹⁰⁷ Ktr. Zwolle 10 augustus 1999, ECLI:NL:KTGWZWO:1999:AJ0061.

¹⁰⁸ Van Dijk, Verdam & van der Weerd 2022, p. 69.

¹⁰⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 14 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:319, VR 2020/136, r.o. 4.17.

¹¹⁰ Van Loon 2010, p. 22.

beslissingen. Of de scheidsrechter onrechtmatig heeft gehandeld moet worden beantwoord op grond van maatschappelijk aanvaarde normen over behoorlijk en zorgvuldig gedrag in sport- en spelsituaties.¹¹¹ Een te hanteren zorgvuldigheidnorm voor de scheidsrechter bestaat echter niet. Desalniettemin biedt jurisprudentie ten aanzien van sporten en spellen wel inzicht in situaties waaruit de onrechtmatigheid van gedragingen valt te distilleren. Het gaat om drie situaties, namelijk (1) sport- en spelsituaties waarin de onrechtmatigheid van de scheidsrechter min of meer vaststaat, (2) sport- en spelsituaties waarin de onrechtmatigheid minder snel wordt aangenomen en (3) sport- en spelsituaties waarin vergelijkbare niet-deelnemers hun zorgplicht overtreden. De benoemde situaties worden toegelicht, met nadruk op de zorgplicht van niet-deelnemers.

4.4.1.1 Sport- en spelsituaties waarin de onrechtmatigheid vaststaat

Als een scheidsrechter voor zijn eigen gewin een wedstrijd beïnvloedt door bewust of met opzet een onjuiste beslissing te nemen, dan wordt een verzoek tot schadevergoeding door de rechter mogelijk sneller geaccepteerd. Alhoewel naar Nederlands recht geen voorbeeld bestaat kan deze conclusie uit het *Karting*-arrest worden afgeleid. De rechter oordeelde in dit arrest dat in snelheidssporten beslissingen van de scheidsrechter achteraf moeten worden geaccepteerd. De rechtbank gaf echter aan dat 'dit anders zou kunnen zijn indien het gaat om een zodanig apert onjuiste beslissing dat met een aanzienlijke waarschijnlijkheid aannemelijk is dat de scheidsrechter bewust met zijn beslissing de uitslag van de wedstrijd heeft willen beïnvloeden'.¹¹² Er zou dan sprake kunnen zijn van misbruik van omstandigheden, omdat de scheidsrechter moet begrijpen dat, gezien zijn autoriteit op het veld, deelnemers worden bewogen om (rechts)handelingen te verrichten, terwijl de scheidsrechter had behoren te weten dat de onjuiste beslissing niet genomen had moeten worden.¹¹³ Deze gedraging toont zo'n maatschappelijk onbetamelijk gedrag dat aansprakelijkheid van de scheidsrechter niet uitgesloten is. Strafrechtelijk ingrijpen behoort eveneens tot de mogelijkheden, omdat de aanpak van Matchfixing en aanverwante risico's in de sport prioriteit heeft van het Openbaar Ministerie (OM).¹¹⁴ De rechtsgrondslag is dan omkoping of oplichting.

4.4.1.2 Sport- en spelsituaties waarin onrechtmatigheid minder snel wordt aangenomen

In het geval de onjuiste of verkeerde beslissing van de scheidsrechter een overtreding betreft van een zuivere ordemaatregel, zoals buitenspel in het voetbal of een strafcorner bij hockey, zal deze beslissing door een rechter minder snel worden teruggedraaid. De rechter zal niet snel geneigd zijn om aan een onjuiste of verkeerde beslissing van de scheidsrechter te tornen. Naar Nederlands recht zal een dergelijke beslissing standhouden, omdat de rechter van mening is dat de scheidsrechter vaak in een moment opname tot zijn besluit moet komen en zich in een betere positie bevindt dan de rechter om een beslissing te nemen. De rechter houdt daarmee enige afstand van sport- en spelsituaties.¹¹⁵ Dit wordt bevestigd in het *Motorcross*-arrest, waarin de rechter wordt gevraagd om te oordelen over een valse start en daarmee de uitslag van het Nederlands Kampioenschap. Uit de voorgelegde feiten is naar voren gekomen dat tegen een visuele waarneming van een scheidsrechter niet kan worden opgetreden. Bovendien geeft de rechter aan dat 'de aard en functie van de scheidsrechter met zich mee brengt dat zijn beslissingen niet achteraf tenietgedaan kunnen worden via

¹¹¹ Schoordijk 1991/6023, p. 726.

¹¹² Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, r.o. 4.5, NJF 2006/86.

¹¹³ Art. 3:44 BW lid 4.

¹¹⁴ 'Strafrechtelijke aanpak Matchfixing', om.nl.

¹¹⁵ Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, r.o. 4.5, NJF 2006/86.

(juridische) procedures'.¹¹⁶ Hieruit kan worden afgeleid dat beslissingen van scheidsrechters betreffende zuivere ordemaatregelen bindend zijn en niet kunnen worden aangevochten. Ook de spelregels die in hoofdstuk 2 zijn besproken tonen een vergelijkbaar beeld. De KNVB geeft bijvoorbeeld nadrukkelijk aan dat beslissingen van de scheidsrechter bindend zijn. Een onjuiste of verkeerde beslissing ten aanzien van ordemaatregelen zal niet snel resulteren in het aannemen van aansprakelijkheid.

4.4.1.3 Sport- en spelsituaties waarin niet-deelnemers hun zorgplicht overtreden

De vorige sport- en spelsituaties geven een vrij rechttoe rechtaan beeld van de aansprakelijkheid van de scheidsrechter. Echter, er bestaat een grijs gebied waarin het op het eerste gezicht niet duidelijk is of een scheidsrechter in sport- en spelsituaties onrechtmatig heeft gehandeld. De specifieke normen ten aanzien van aansprakelijkheid in sport- en spelsituaties gelden voornamelijk tussen deelnemers jegens elkaar. Deze normen zijn echter niet toepasbaar als het gaat om de verantwoordelijkheid of zorgplicht van niet-deelnemers.¹¹⁷ Het gaat hierbij om gedragingen van anderen dan deelnemers, zoals het gedrag van verenigingen, organisatoren en overige ondergeschikten (trainers en begeleiders).

Ook scheidsrechter kunnen als niet-deelnemers worden gekwalificeerd, omdat ze niet deelnemen aan het spel, maar hun beslissingen zijn wel van invloed op het spelverloop. Alhoewel de scheidsrechter niet de directe veroorzaker kan zijn van (letsel)schade, kunnen uit zijn gedrag wel degelijk gevaren voortvloeien. De positie van de scheidsrechter kan het beste worden vergeleken met die van een toezichthoudende instructeur, trainer of begeleider van sport- en spelsituaties. Op deze personen rust een zorgplicht voor de veiligheid van de door hen begeleide sportactiviteiten. De verhoogde aansprakelijkheidsdrempel tussen deelnemers aan sport- en spelsituaties onderling, geldt niet in verhouding tussen deelnemers enerzijds en trainers of begeleiders anderzijds. Er worden juist strenge eisen gesteld.¹¹⁸

In algemene zin lijkt op trainers en begeleiders een bijzondere zorgplicht te rusten voor de veiligheid van deelnemers en toeschouwers. Er moet zorg worden gedragen voor een veilige sport- en spelsituatie. 'De ratio van deze plicht lijkt te zijn dat trainers en begeleiders zich bij uitstek in een positie bevinden om veiligheidsmaatregelen te treffen ter voorkoming van ongevallen in sport- en spelsituaties, en dat deelnemers en toeschouwers daarop dan ook mogen vertrouwen.'¹¹⁹ 'Als uitvloeisel van deze zorgplicht zijn begeleiders en trainers ook gehouden om, ter voorkoming van de verwezenlijking van ernstige gevaren, bij uitoefening van sport- en spelactiviteiten, voldoende veiligheidsmaatregelen te treffen.'¹²⁰ Illustratief is het *Disloque*-arrest, waarin de Hoge Raad besliste dat er was tekortgeschoten in de zorgplicht, omdat de trainer niet de zorg wist te betrachten die, gelet op de omstandigheden van het geval, van hen jegens de deelnemers kan worden gevergd.¹²¹ De trainer had, gezien het verband tussen de aard van het letsel en de ernstige gevolgen, voorzorgsmaatregelen moeten treffen en de veiligheidsnormen moeten naleven. Veiligheidsnormen die meebrengen dat ook letsel dat buiten de lijn der verwachting ligt aan de overtreder moet worden toegerekend.¹²²

¹¹⁶ Rb. Arnhem (vzr.) 29 maart 2005, ECLI:NL:RBARN:AT2677, L/N AT2677, r.o. 6 (Motorcross).

¹¹⁷ Hartlief e.a. 2021/46, p. 49.

¹¹⁸ HR 6 oktober 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1836, NJ 1998/190 (*Disloque*).

¹¹⁹ Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.6.9.1 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

¹²⁰ Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.6.9.3 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

¹²¹ HR 6 oktober 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1836, NJ 1998/190 (*Disloque*).

¹²² Boonekamp, in: *GS Schadevergoeding*, art. 6:98 BW, aant. 5.3.1 (online, bijgewerkt 15 november 2022).

De gegeven zorgplicht lijkt daarmee vergelijkbaar met de toezichtverplichting van scholen en ziekenhuizen. Ook in rechtspraak over de aansprakelijkheid van scholen en leraren voor gymongevallen komt op duidelijke wijze de zorgplicht van de begeleider van sportieve activiteiten tot uitdrukking.¹²³ Van aansprakelijkheid kan sprake zijn indien voorzienbaar is dat een activiteit zonder voorzorgsmaatregelen, ter voorkoming van ongevallen of beperking van de gevolgen daarvan, een verhoogd risico van min of meer ernstig letsel inneemt.¹²⁴ Voorzorgmaatregelen die in beginsel voorkomen uit de verwachtingen van ouders en leerlingen dat scholen en begeleiders zich houden aan bepalingen van sectorwetten en onderliggende regelgeving, waarin verplichtingen staan opgenomen jegens de sportende leerling.¹²⁵ Naast de verplichting tot zorgvuldige begeleiding kunnen begeleiders, naar gelang van de risicovolle aard van de sport- en spelactiviteit, ook zijn gehouden om deelnemers dringend te adviseren van de benodigde veiligheidsmiddelen gebruik te maken.¹²⁶

De zorgplicht van trainers en begeleiders strekt tot bescherming van de deelnemers tegen eigen onoplettendheid en onvoorzichtigheid, al dan niet voortvloeiend uit een gebrek aan kunde of ervaring. De mate van onoplettendheid en onvoorzichtigheid aan de kant van de deelnemers is mede afhankelijk van de nonchalance of juiste aansporing van de trainer of begeleider.¹²⁷ Deze personen hebben namelijk een voorbeeldfunctie. Bij de beoordeling van de aansprakelijkheid van trainers en begeleiders moet bovendien gewicht toekomen aan de sportomstandigheid.¹²⁸ Niet elk risico in sport- en spelsituaties kan immers worden vermeden.

Bovenstaand betekent dat voor scheidsrechters een vergelijkbare zorgplicht is weggelegd. Uit de spelregels vloeien voor de scheidsrechter bevoegdheden en verplichtingen voort. In essentie ziet de scheidsrechter toe op het handhaven van de spelregels en het borgen van veilige sportomstandigheden. De scheidsrechter neemt de nodige voorzorgsmaatregelen door te controleren dat van de benodigde veiligheidsmiddelen gebruik wordt gemaakt en dat het veld speelklaar is. Sommige spelregels zijn zelfs zo essentieel voor de veiligheid van de deelnemers (zoals het stopcommando bij judo) dat een nalaten om op te treden zo'n zwaarwegende factor oplevert dat onrechtmatigheid wordt aangenomen.¹²⁹ Deze zorgplicht maakt scheidsrechters dus vatbaar voor aansprakelijkheid in gevallen waarbij de scheidsrechter het nalaat om op te treden in potentieel gevaarlijke situaties, waarin letsel voorzienbaar is. Een onrechtmatig nalaten vereist dat de scheidsrechter (1) concrete en bewuste kennis heeft van de gevaarlijke situatie, (2) dat het gaat om een dreiging van ernstig geestelijk of lichamelijk geweld, (3) dat de mogelijkheid en de noodzaak bestaat om daadwerkelijk iets te doen en (4) dat sprake is van een reële verhouding tussen moeite en kosten en het gevaar.¹³⁰ In deze vereisten liggen de in paragraaf 4.3 genoemde Kelderluikfactoren verscholen. Van belang is het gevaarbewustzijn, wat normaliter een subjectieve bekendheid met het specifieke gevaar vereist. Echter, indien een bijzondere zorgplicht bestaat, zoals die kan voortvloeien uit een speciale relatie met het slachtoffer of met de plaats waar de gevaarsituatie zich voordoet, kan het gevaarbewustzijn ook worden

---

¹²³ Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.6.9.4 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

¹²⁴ Hof Amsterdam 8 mei 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BF0899, RAV 2008/98.

¹²⁵ Pajmans & Goedhart 2017/41.

¹²⁶ Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.6.9.4 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

¹²⁷ Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.6.9.5 en 6.6.9.6 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

¹²⁸ Van Kleef 2010, p. 3.

¹²⁹ Van Dijk, Verdam & van der Weerd 2022, p. 68.

¹³⁰ Hartlief e.a. 2021/50, p. 54.

geobjectiveerd.¹³¹ Het is goed denkbaar dat gezien de positie van de scheidsrechter op het veld en de vertrouwensrelatie jegens de deelnemers dat onrechtmatigheid sneller wordt aangenomen als de scheidsrechter het nalaat om zorgvuldig op te treden als de schade voorzienbaar is. Daarom is het van belang dat de spelregelkennis op peil wordt gehouden.

4.4.2 Toerekenbaarheid

Nadat is vastgesteld dat een scheidsrechter onrechtmatig heeft gehandeld of heeft nagelaten om te handelen moet getoetst worden of dit aan de scheidsrechter valt toe te rekenen. Handelt een scheidsrechter uit kwade trouw dan staat de onrechtmatigheid vast en zal toerekening weinig problemen opleveren. De scheidsrechter heeft er immers bewust voor gekozen om een wedstrijd voor zijn eigen gewin te beïnvloeden. Waar de beslissing van de scheidsrechter een overtreding van een ordemaatregel betreft, valt de scheidsrechter geen verwijt te maken. De rechtspraak staat zo ver af van sport- en spelsituaties dat de beslissing aan de interne rechtsorde van de sport wordt overgelaten. Maar als de scheidsrechter te goeder trouw handelt of het nalaat om te handelen en deze gedraging resulteert in een potentieel gevaarlijke situatie, dan is het nog maar de vraag of de gedraging aan de scheidsrechter valt toe te rekenen. Wie bepaalt immers of de scheidsrechter in een specifieke situatie had moeten optreden?

De spelregels vormen een eerste indicatie, omdat de bevoegdheden en verplichtingen voor de scheidsrechter hieruit kunnen worden opgemaakt. Als een spelregel duidelijk aangeeft dat de scheidsrechter in verband met de veiligheid moet handelen, zoals een stopsignaal bij judo of afluiten bij een niet correct uitgevoerde scrum bij rugby, en de scheidsrechter laat dit na, dan valt het voorzienbaar letsel aan de scheidsrechter toe te rekenen. Van schuld zal sprake zijn, omdat het risico op gevaar kenbaar was voor de scheidsrechter en viel te vermijden door tijdig in te grijpen. Echter, toerekening moet in context van de sportomstandigheid worden geplaatst. De hoedanigheid van het potentiële slachtoffer kan een rol spelen bij de invulling van het verwachtingspatroon van de scheidsrechter betreffende de mate van onoplettendheid of onvoorzichtigheid aan de zijde van het slachtoffer.¹³² Van kinderen en sporters valt immers een verhoogde mate van onoplettendheid en onvoorzichtigheid te verwachten. Meer concreet kunnen ook de kennis, deskundigheid en ervaring van slachtoffers in verhouding tot die van de scheidsrechter een rol spelen bij de invulling van de te verwachten (on)oplettendheid of (on)voorzichtigheid.¹³³ Dit betekent onder andere dat als jeugdwedstrijden onder leiding staan van een scheidsrechter er een hogere mate van zorgvuldigheid mag worden verwacht van de scheidsrechter. Laat de scheidsrechter dit na, dan zal de schade eerder aan de scheidsrechter worden toegerekend dan wanneer de scheidsrechter een wedstrijd tussen volwassenen leidt.

4.4.3 Causaliteit, schade en relativiteit

Nadat de onrechtmatige gedraging of nalaten aan de scheidsrechter is toegerekend is het voor het bestaan van een onrechtmatige daad noodzakelijk dat de schade in causaal verband staat met de onrechtmatige daad. Voor het aannemen van causaal verband wordt in beginsel uitgegaan van een *conditio sine qua non*-verband. Bekeken wordt of de schade ook zonder de gedraging zou zijn ontstaan. Volgens normale regels van het bewijsrecht (art. 150 Rv) dient

---

¹³¹ HR 27 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3399, NJ 2016/245, m.nt. T.F.E. Tjong Tjin Taj.

¹³² Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.4.1.9 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

¹³³ Jansen, in: *GS Onrechtmatige daad*, art. 6:162 BW, aant. 6.4.1.9 (online, bijgewerkt 1 december 2020).

het causale verband door de gelaedeerde te worden gesteld en bewezen.¹³⁴ Uitzonderingen gelden echter bij schending van verkeers- en veiligheidsnormen die ertoe strekken een specifiek gevaar ter zake van het ontstaan van een schade bij een ander te voorkomen. Verwezenlijkt het bewuste gevaar dan is het aan de aangesproken persoon om te bewijzen dat het naleven van de betrokken regels de verwezenlijking van het gevaar niet had kunnen voorkomen.¹³⁵ Vervolgens dient bekeken te worden welke omvang van de schade als gevolg van de gebeurtenis naar redelijkheid kan worden toegerekend aan de veroorzaker. Hierbij spelen verschillende factoren een rol, zoals de aard van de schade en de mate van schuld. Toerekening is ook eerder gerechtvaardigd naarmate het gevolg naar ervaringsregels waarschijnlijker is, het gevolg minder verwijderd is van de onrechtmatige daad en de schuld aan het schadeveroorzakend gebeuren groter is. Bovendien is bij schending van verkeers- en veiligheidsnormen een ruimere toerekening bij letselschade gerechtvaardigd.¹³⁶

Voorgaand betekent voor de scheidsrechter dat een causaal verband wordt aangenomen indien de scheidsrechter had moeten optreden in een gevaarlijke situatie, maar dit heeft nagelaten. Had de scheidsrechter wel opgetreden dan was de schade niet ingetreden. Blijkt uit het nalaten dat het gaat om een overtreding van een essentiële spelregel waarin een veiligheidsnorm wordt aangenomen, zoals het stopcommando bij judo, dan zal dit ook resulteren in omkering van de stelplicht en bewijslast. In sport- en spelsituaties zal het gevolg veelal bestaan uit letselschade wat een ruimere toerekening aan de scheidsrechter rechtvaardigt. Als een scheidsrechter voor zijn eigen gewin een wedstrijd beïnvloedt zal een causaal verband tussen de gedraging en de schade kunnen worden aangenomen. Het gedrag van de scheidsrechter heeft immers bijgedragen aan het resultaat. De hoge mate van schuld aan de schadeveroorzakende gebeurtenis zal toerekening aan de scheidsrechter eerder rechtvaardigen. Het is overigens relevant welke schade wordt geleden. Financiële schade als gevolg van gevaarlijke situaties zal minder snel voor vergoeding in aanmerking komen, omdat de veiligheidsnorm niet strekt tot bescherming van financiële belangen. Vergoeding van immateriële schade zal om die reden lastig zijn te bewerkstelligen.

4.4.4 Eigen schuld

In sporten en spellen zullen zich situaties voordoen waarin deelnemers risico's lopen die zich ook kunnen manifesteren. Hierdoor lijden deelnemers schade. Deelnemers, maar ook scheidsrechter zullen maar al te graag een beroep doen op risicoaanvaarding ter afwering van aansprakelijkheid. Immers, deelnemers hebben zelf gekozen om zich bloot te stellen aan de risico's van de desbetreffende sport. Echter, in de Nederlandse rechtspraak bestaat geen behoefte voor de rechtsfiguur risicoaanvaarding.¹³⁷ Het aanvaarden van risico licht besloten in het vraagstuk van de onrechtmatigheid, dan wel in de vraag of van eigen schuld in de zin van art. 6:101 BW sprake is.

Eigen schuld op grond van art 6:101 BW houdt in dat de scheidsrechter in beginsel slechts een gedeelte van de schade hoeft te vergoeden, omdat de schade behalve aan zijn eigen handelen of nalaten, ook aan omstandigheden is toe te schrijven die aan het slachtoffer valt toe te rekenen. De vraag is echter in hoeverre in sport- en spelsituaties sprake is van eigen schuld van het slachtoffer, waarin schuld wordt opgevat als zich anders gedragen dan een redelijk

---

¹³⁴ Hartlief e.a. 2021/215, p. 292.

¹³⁵ HR 6 december 1996, ECLI:NL:HR:ZC2219, NJ 1997/398 (*Fortes/Smits*).

¹³⁶ Brunner 1981, p. 210.

¹³⁷ HR 28 juni 1991, ECLI:NL:HR:ZC0300, NJ 1992/622, m.nt. C.J.H. Brunner (*Natrappen*).

mens onder de gegeven omstandigheden met het oog op zijn eigen belang zou doen.¹³⁸ Dit zou zich kunnen voordoen als een scheidsrechter een wedstrijd laat doorgaan op een zichtbaar onbespeelbaar veld, maar waar spelers ondanks intrinsieke twijfels toch besluiten om te spelen met letselschade tot gevolg. Niettemin, zal menig deelnemer zich niet willen blootstellen aan meer risico dan van de sport mag worden verwacht. Gevaren die dan toch ontstaan of in stand worden gehouden door de scheidsrechter zullen situaties betreffen waarin de deelnemers afhankelijk zijn van de scheidsrechter en zich potentieel in nood bevinden. Denk aan een illegale houdgreep bij judo of worstelen, waar een scheidsrechter moet interveniëren om de veiligheid van een deelnemer te waarborgen. Geen enkele speler zal zich vrijwillig aan dit risico willen blootstellen. Tevens zijn er omstandigheden denkbaar die tot een billijkheidscorrectie kunnen leiden. Kinderen beneden de 14 jaar krijgen bijvoorbeeld geen eigen schuld aangerekend, indien er schade wordt opgelopen in een gevaarlijke situatie die door anderen in het leven is geroepen. Dit betekent voor de scheidsrechter dat bij het leiden van jeugdwedstrijden extra zorgvuldigheid is geboden.

4.4.5 Vrijwaring van aansprakelijkheid

Een goed sportklimaat is gebaad bij scheidsrechters die hun taken naar behoren kunnen uitvoeren. De meeste scheidsrechters zullen hun taken te goeder trouw willen uitvoeren en gevaarlijke situaties zo veel mogelijk willen voorkomen. Dat dit nooit volledig mogelijk is zal niemand verbazen, echter het roept de vraag op of scheidsrechters gevrijwaard kunnen worden voor aansprakelijkheid op grond van een onrechtmatige daad. De KNVB kiest er bijvoorbeeld in de spelregels voor om een regel op te nemen die onderschrijft dat 'scheidsrechters niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor enig soort verwonding opgelopen door een speler of toeschouwer, enige schade aan eigendommen van welk soort dan ook en enig andere schade als gevolg van beslissingen die mogen worden genomen in het kader van de spelregels'.¹³⁹ Geen enkele andere onderzochte sportbond neemt zo'n regel op. Of deze regel in de praktijk standhoudt is twijfelachtig. De verwachtingen die deelnemers van elkaar en jegens de scheidsrechter hebben worden beheerst door de spelregels. Deelnemers zouden op de hoogte moeten zijn van de spelregels en het daarin opgenomen beding. Een beding wat toelaatbaar is jegens scheidsrechters die hun taken vrijwillig uitvoeren, omdat het beding mogelijk gecompenseerd wordt door hun lage onkostenvergoeding.¹⁴⁰

Desondanks ontslaat dit scheidsrechters niet van hun zorgplicht om afdoende voorzorgsmaatregelen te treffen om gevaarlijke situaties te voorkomen. De sportbond zal op grond van art. 6:170 BW tegenover derden aansprakelijk zijn voor fouten van de scheidsrechter indien verband bestaat tussen de daad en verplichting van de scheidsrechter. Echter, indien sprake is van opzet of bewuste roekeloosheid zal de schade door de scheidsrechter moeten worden gedragen (art. 7:661 BW). Beslissingen te kwader trouw zullen dus niet gevrijwaard zijn van aansprakelijkheid. Veroorzaakt een scheidsrechter daarentegen een gevaarlijke situatie of wordt nagelaten deze te voorkomen, terwijl de scheidsrechter zich bewust was van het risico, dan behoort aansprakelijkheid ook tot de mogelijkheden. Onvoorzichtigheid is niet afdoende voor bewuste roekeloosheid. Een scheidsrechter moet op de hoogte blijven van de spelregels en overige instructies om tijdig te kunnen handelen en om aansprakelijkheid te voorkomen.

---

¹³⁸ Hartlief e.a. 2021/228, p. 320.

¹³⁹ 'Regel 5.7 Spelregels veldvoetbal', knvb.nl.

¹⁴⁰ Van Loon 2010, p. 39.

4.4.6 Tussenconclusie

Aansprakelijkheid van de scheidsrechter op grond van onrechtmatige daad is onder andere afhankelijk van de onrechtmatigheid van diens gedraging. Andere factoren zoals de causaliteit en de relativiteit spelen ook een belangrijke rol. In sport- en spelsituaties nemen scheidsrechters verschillende beslissingen. Beslissingen over zuivere ordemaatregelen, zoals buitenspel, zullen niet snel door een rechter worden teruggedraaid. Dit wordt overgelaten aan de interne rechtsorde van de sport. Dit in tegenstelling tot beslissingen te kwader trouw. Van onrechtmatigheid zal dan eerder sprake zijn. Een lastigere situatie doet zich voor als de scheidsrechter het nalaat om op te treden in potentieel gevaarlijke situaties, waarin letselschade voorzienbaar is. Op scheidsrechters rust, net als begeleiders en trainers, een bijzondere zorgplicht voor de veiligheid van deelnemers. Dit volgt uit de spelregels en de vertrouwenspositie die de scheidsrechter inneemt. Sommige spelregels zijn van zo'n essentieel belang voor de veiligheid van deelnemers dat een schending ervan een zwaarwegende factor kan zijn om onrechtmatigheid aan te nemen. De scheidsrechter moet op grond van de spelregels op de hoogte zijn van het inherente gevaar. Laat de scheidsrechter het na om in te grijpen en ontstaat hierdoor letselschade dan staat het causaal verband vast.

Omstandigheden die de aansprakelijkheid van de scheidsrechter kunnen verzachten of verzwaren zijn de hoedanigheid van het slachtoffer en de ervaring van de scheidsrechter. Een scheidsrechter zal zich bovendien graag beroepen op het feit dat deelnemers zichzelf hebben blootgesteld aan risico's van de sport. Aan deze rechtsfiguur is in Nederland geen behoefte, omdat eigen schuld van het slachtoffer tot matiging van de schadeplichtigheid kan resulteren. In uitzonderlijke gevallen wordt aansprakelijkheid van de scheidsrechter zelfs helemaal uitgesloten. In hoeverre deze vrijwaring standhoudt is echter twijfelachtig, omdat opzet of bewuste roekeloosheid aansprakelijkheid niet zal uitsluiten. Sportbonden kunnen de zorgplicht van de scheidsrechter dus niet volledig wegnemen. Gelet op de omstandigheden van het geval betekent dit dat zorgvuldigheid is geboden en dat scheidsrechter op de hoogte moet blijven van de recente ontwikkelingen van de spelregels.

5. Conclusie

De scheidsrechter heeft in sport- en spelsituaties een belangrijke rol, kent (als het goed is) alle spelregels en ziet erop toe dat deze tijdens een wedstrijd op een juiste wijze worden nageleefd. Uit de spelregels valt bij veel sporten af te leiden welke bevoegdheden aan de scheidsrechter zijn toegekend en welke verplichtingen aan hem zijn opgelegd. Deze bestaan voor, tijdens en na een wedstrijd en zien toe op de handhaving van de spelregels en op het waarborgen van de veiligheid van de deelnemers. De scheidsrechter krijgt hiermee de ruimte om beslissingen te nemen. Beslissingen die zullen moeten worden geaccepteerd door de deelnemers. Zelfs als ze achteraf fout blijken te zijn. Sommige feitelijke beslissingen worden zelfs als bindend beschouwd. Vergissingen of waarnemingsfouten van scheidsrechters zullen echter niet snel door een rechter worden teruggedraaid of resulteren in een onrechtmatige gedraging van de scheidsrechter.

Daarmee resteert de vraag of er situaties denkbaar zijn waarin het gedrag van de scheidsrechter als onrechtmatig kan worden beschouwd. Aansprakelijkheid ligt dan mogelijk in het verschiet. Omdat in Nederland tot op heden nog geen jurisprudentie over de civielrechtelijke aansprakelijkheid van scheidsrechters is gepubliceerd staat de volgende probleemstelling centraal: Onder welke omstandigheden kunnen gedragingen of nalatige handelingen van een scheidsrechter in sport- en spelsituaties resulteren in een onrechtmatige daad, zoals bedoeld in artikel 6:162 BW? Anders dan in Nederland zijn in landen naar *common law* scheidsrechters wel met succes aansprakelijk gesteld voor schade bij deelnemers. Het betreft voornamelijk situaties waarin een scheidsrechter aansprakelijk is gesteld voor letselschade, omdat was nagelaten om in te grijpen in gevallen waarin de spelregels een optreden van de scheidsrechter verlangden ten behoeve van de veiligheid van de deelnemers. Deze jurisprudentie voorbeelden evenals de factoren die door een rechter in overweging zijn genomen om de onrechtmatigheid vast te stellen dienen als bron van inspiratie om tot inzichten te komen over het Nederlands recht ten aanzien van de civielrechtelijke aansprakelijkheid van scheidsrechters.

Naar *common law* zijn scheidsrechters civielrechtelijk aansprakelijk gesteld voor letselschade. De grondslag van deze civielrechtelijke aansprakelijkheid is de *tort of negligence*. Dit is een equivalent van de Nederlandse onrechtmatige daad. De eiser moet stellen en bewijzen dat op de scheidsrechter een zorgplicht rust jegens de deelnemers, dat een schending van deze zorgplicht zich heeft voorgedaan en dat als gevolg van deze schending letselschade is ontstaan. Een zorgplicht wordt verondersteld, omdat de scheidsrechter op grond van de in de spelregels toegekende bevoegdheden en opgelegde verplichtingen in een speciale relatie staat tot de deelnemers. Niet alleen om de spelregels te handhaven, maar ook om een redelijke mate van zorg in acht te nemen om gevaarlijke situaties te voorkomen en waar nodig te bestraffen. De mate van zorgvuldigheid die van een scheidsrechter mag worden verwacht is dat van een redelijk persoon en niet de zorgvuldigheid die spelers van elkaar mogen verwachten. Er bestaat weliswaar een hoge drempel voor aansprakelijkheid, echter de omstandigheden van het geval zijn doorslaggevend voor het aannemen van aansprakelijkheid. Bijvoorbeeld bijzondere in acht te nemen veiligheidsvoorschriften voor spelhervattingen, de leeftijd van de deelnemers en of het niveau van de scheidsrechter passend is voor het fluiten van de wedstrijd. Wordt vervolgens vastgesteld dat de geleden letselschade voorzienbaar was en dat de schending van de zorgplicht hieraan substantieel heeft bijgedragen, dan staat het

causaal verband en daarmee de aansprakelijkheid vast. Immers, door tijdig ingrijpen van de scheidsrechter had letselschade voorkomen kunnen worden.

De opgedane kennis uit het *common law* illustreert dat het denkbaar is dat een scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld voor geleden schade. Ook naar Nederlands recht is het denkbaar dat de scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld wanneer een handeling of nalaten in strijd is met hetgeen men volgens ongeschreven recht van de scheidsrechter zou mogen verwachten. Dit ongeschreven recht wordt onder meer gevormd door de spelregels waarin de bevoegdheden en verplichtingen van de scheidsrechter zijn vastgelegd. Of de scheidsrechter een onrechtmatige daad pleegt, zal afhankelijk zijn van de onrechtmatigheid van diens beslissing. Hierin bestaan verschillende gradaties. Als aannemelijk is dat een wedstrijd bewust is beïnvloed door een beslissing van de scheidsrechter dan zal de onrechtmatigheid vaststaan. Het betreft maatschappelijk onbetamelijk en ongewenst gedrag. Daarentegen zullen vergissingen van de scheidsrechter ten aanzien van zuivere ordemaatregelen niet onrechtmatig zijn. Deze beslissingen worden niet door een Nederlandse rechter getoetst, maar overgelaten aan de interne rechtsorde van de sport. De scheidsrechter bevindt zich gezien zijn rol in een betere positie om tot een besluit te komen. Alleen indien sprake is van fraude, corruptie of kwade trouw zal een verzoek tot schadevergoeding sneller worden toegewezen. Blijkt uit de spelregels of de omstandigheden van het geval echter dat op de scheidsrechter een zorgplicht rust om potentieel gevaarlijke situaties met voorzienbaar letsel te voorkomen dan is het denkbaar dat de scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld indien niet adequaat of nalatig wordt gehandeld.

Deze bijzondere zorgplicht blijkt uit de rol van de scheidsrechter die kan worden vergeleken met een toezichthoudende instructeur, trainer of begeleider. Deze personen moeten zorgen voor de veiligheid van de door hen begeleide sportactiviteiten, omdat ze zich bij uitstek in een positie bevinden om veiligheidsmaatregelen te treffen ter voorkoming van ongevallen en dat deelnemers daar op grond van de (spel)regels op mogen vertrouwen. Andere factoren die bijdragen aan de vaststelling van de onrechtmatigheid zijn enerzijds de mate van onvoorzichtigheid en onoplettendheid die van de deelnemers mag worden verwacht in verhouding tot de ervaring en het niveau van de scheidsrechter. Anderzijds zijn sommige spelregels zo essentieel voor de veiligheid van de deelnemers dat het niet in acht nemen van deze spelregels een zwaarwegende factor kan zijn om de onrechtmatigheid vast te stellen. Wordt op basis van de spelregels een ingrijpen van de scheidsrechter verlangd, maar laat de scheidsrechter dit na, met schade bij deelnemers als gevolg, dan staat het causaal verband vast.

De vergoedingsplicht van de scheidsrechter kan mogelijk worden verminderd in evenredigheid met de mate waarin het slachtoffer heeft bijgedragen aan de schade via de eigen schuld regeling van art. 6:101 BW. Scheidsrechters zullen bovendien beargumenteren dat deelnemers aan sport of spel zich vrijwillig begeven in situaties met daaraan klevende gevaren. Deze vorm van risicoaanvaarding mag echter niet aan het slachtoffer worden tegengeworpen, maar werkt door in de verhoogde aansprakelijkheidsdrempel voor onrechtmatig handelen. Een voorbeeld van algehele vrijwaring van aansprakelijkheid is slechts aangetroffen in de spelregels van de KNVB. Het effect van deze bepaling is echter twijfelachtig, omdat in het geval van opzet of bewuste roekeloosheid de schade eventueel toch door de scheidsrechter zal moeten worden gedragen.

Over het algemeen zal een scheidsrechter dus niet hoeven vrezen voor aansprakelijkheid indien een vergissing wordt gemaakt ten aanzien van zuivere ordemaatregelen. Deze beslissingen worden in het heetst van de strijd genomen en zullen door Nederlandse rechters in de regel worden overgelaten aan de interne rechtsorde van de sport. Dit ligt anders als de scheidsrechter een wedstrijd bewust beïnvloedt met schade als gevolg. De vraag rijst dan of de scheidsrechter in dat geval zijn sportbond of vereniging in vrijwaring kan oproepen teneinde de geleden schade op hen te verhalen. Handelt de scheidsrechter onrechtmatig bijvoorbeeld doordat wordt nagelaten om in te grijpen tijdens een gevaarlijke situatie dan is het denkbaar dat de scheidsrechter aansprakelijk kan worden gesteld voor een onrechtmatige daad. Het is aannemelijk dat in navolging van het *common law* ook naar Nederlands recht een zorgplicht voor scheidsrechters bestaat. Schending van deze zorgplicht kan mijns inziens onder omstandigheden leiden tot aansprakelijkheid van de scheidsrechter. Kortom de scheidsrechter loopt in Nederland ook het risico op een spreekwoordelijke rode kaart, met alle gevolgen van dien.

Aangehaalde literatuur

Biedzynski 1994

K.W. Biedzynski, 'Sports Officials Should Only Be Liable for Acts of Gross Negligence: Is That the Right Call?', *University of Miami Entertainment and Sports Law Review* 1994, vol. 11, nr. 2, p. 375-420.

Boonekamp, in: GS Schadevergoeding

R.J.B. Boonekamp, commentaar op art. 6:98 BW, in: A.T. Bolt (red.), *Groene Serie Schadevergoeding*, Deventer: Wolters Kluwer.

Brunner 1981

C.J.H. Brunner, 'Causaliteit en toerekening van schade (I)', *VR* 1981, p. 210-217.

Caddell 2005

R. Caddell, 'The Referee's Liability for Catastrophic Sports Injuries - A UK Perspective', *Marquette Sports Law Review* 2005, vol. 15, nr. 2, p. 415-424.

Champion 1990

W.T. Champion, *Fundamentals of Sports Law*, San Francisco: Thomson Reuters (Bancroft-Whitney Co) 1990.

Van Dam 2000

C.C. van Dam, *Aansprakelijkheidsrecht. I Aansprakelijkheid in Europa*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2000.

Van Dam 2020

C.C. van Dam, *Aansprakelijkheidsrecht*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2020.

Davis 1981

V.J. David, 'Sports Liability: Blowing the Whistle on the Referees', *McGeorge Law Review* 1981, vol. 12, issue. 4.

Van Dijk, Verdam & Van der Weerd 2022

C. van Dijk, H. Verdam & R. van der Weerd, 'Sport- en spelsituaties: de (keerzijde) van de verhoogde aansprakelijkheidsdrempel', *VSZ* 2022, nr. 2, p. 66-71.

Ellinger 1999

S. Ellinger, 'Limited Liability for Sports Officials', *The National Association of Sports Officials* 1999, p. 4-22.

Feiner 1997

S. Feiner, 'The Personal Liability of Sports Officials: Don't Take the Game into Your Own Hands, Take Them to Court', *Sports Lawyers Journal* 1997, p. 213-234.

Gorlé e.a. 2007

F. Gorlé e.a., *Rechtsvergelijking*, Mechelen: Wolters Kluwer 2007.

Hartlief & Tjittes 1992

T. Hartlief & R.P.J.L. Tjittes, 'Het spel en de knikers. De vestiging van delictuele aansprakelijkheid van deelnemers aan sport en spel', *VrA* 1992, p. 58.

Hartlief e.a. 2021

T. Hartlief e.a., *Verbindenissen uit de wet en Schadevergoeding* (Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 5), Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Hunter 2005

J. Hunter, 'An "Insider's" Guide to the Legal Liability of Sports Contest Officials', *Marquette Sports Law Review* 2005, vol. 15, nr. 2, p. 369-414.

Jansen, in GS Onrechtmatige Daad

K.J.O. Jansen, commentaar op art. 6:162 BW, in: C.J.J.M. Stolker (red.), *Groene Serie Onrechtmatige Daad*, Deventer: Wolters Kluwer.

Klaassen 1992

C.J.M. Klaassen, 'Civielrechtelijke aansprakelijkheid voor letselschade bij sport en spel', in: H.H. van der Burg e.a., *Sport en recht. Preadviezen uitgebracht voor de Vergadering van de Rechtskundige Afdeling van het Thijmgenootschap*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1992, p. 27-43.

Van Kleef 2010

R.H.C. van Kleef, 'Wie niet waagt, die niet wint: De spanning tussen autonomie en bescherming van de sporter in het aansprakelijkheidsrecht', *VrA* 2010-2, p. 3-14.

Koch 2008

S. Koch, *Liability of Referees: An analysis of tort liability for wrong referee decisions* (diss. Victoria University of Wellington), 2008.

Lewis & Forbes 1990

D. Lewis & F.S. Forbes, 'A Proposal for a Uniform Statute Regulating the Liability of Sports Officials for Errors Committed in Sports Contests', *DePaul Law Review* 1990, vol. 39, nr. 3, p. 673-708.

Van Loon 2010

B.R. van Loon, 'De aansprakelijkheid van een kanarie: over arbitrale dwalingen en aansprakelijkheid', *TvS&R* 2010, nr. 1, p. 1-53.

Mayer 2005

M. Mayer, 'Stepping in to Step Out of Liability: The Proper Standard of Liability for Referees in Foreseeable Judgment-Call Situations', *DePaul Journal of Sports Law* 2005, vol. 3, nr. 1, p. 54-102.

O'Brien 2014

J. O'Brien, 'Don't Argue with The Ref! Legal Liability for Incorrect Decisions of Sports' Officials', *The Australian and New Zealand Sports Law Journal* 2014, vol. 9, nr. 1, p. 159-185.

Oderkerk 1999

A.E. Oderkerk, *De preliminaire fase van het rechtsvergelijkend onderzoek* (diss. Amsterdam UvA), Nijmegen: Ars Aequi 1999.

Paijmans & Goedhart 2017

B.M. Paijmans & B. Goedhart, 'Gymongevallen, wanneer is een school aansprakelijk?', *VR* 2017/41, p. 1-12.

Parven 1991

S. Parven, 'Judgment Calls - Sports Officials in Court', *Entertainment and Sports Lawyer* 1991, vol. 9, nr. 3, p. 9-20.

Schoordijk 1991

H.C.F. Schoordijk, 'De normen van maatschappelijke betamelijkheid in sport en spel', *WPNR* 1991/6023, p. 723-726.

Aangehaalde jurisprudentie

Nederlandse jurisprudentie

Hoge Raad

HR 5 november 1965, ECLI:NL:HR:1965:AB7079, *NJ* 1966/136, m.nt. G.J. Scholten (*Kelderluik*).
HR 6 november 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4158, *NJ* 1982/567, m.nt. C.J.H. Brunner (*Bloedprik*).
HR 19 oktober 1990, ECLI:NL:PHR:1990:AD1456, *NJ* 1992/621 (*Tennisspel*).
HR 28 juni 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0300, *NJ* 1992/622 (*Natrappen*).
HR 11 november 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1533, *NJ* 1996/376, m.nt. C.J.H. Brunner (*Judoworp*).
HR 6 oktober 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1836, *NJ* 1998/190 (*Disloque*).
HR 6 december 1996, ECLI:NL:HR:ZC2219, *NJ* 1997/398 (*Fortes/Smits*).
HR 28 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:A2679, *NJ* 2003/718 (*Witmarsumer Merke*).
HR 28 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF2680, *NJ* 2003/719 (*Schaatsongeval*).
HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1239, *NJ* 2004/238 (*Midgetgolf*).
HR 4 december 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ7834, *NJB* 2009/2258 (*Greenworld/Arbiters*).
HR 27 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3399, *NJ* 2016/245, m.nt. T.F.E. Tjong Tjin Taj.
HR 25 december 2018, ECLI:NL:HR:2018:1769, *NJB* 2018/1830.

Gerechtshoven

Hof Amsterdam 8 mei 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BF0899, *RAV* 2008/98.
Hof Arnhem-Leeuwarden 14 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:319, *VR* 2020/136, r.o. 4.28.

Rechtbanken

Rb. Arnhem (vzr.) 29 maart 2005, ECLI:NL:RBARN:AT2677, *LJN* AT2677, r.o. 6 (*Motorcross*).
Rb. Zutphen 12 oktober 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU4188, *NJF* 2006/86.
Rb. Gelderland 27 juli 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:4775, *NJF* 2016/431.

Kantonrechters

Ktr. Zwolle 10 augustus 1999, ECLI:NL:KTGZWO:1999:AJ0061.

Buitenlandse Jurisprudentie

Australië

High Court

High Court (Australië) 13 februari 1995 *Hill v Van Erp* (1997) 188 CLR 159 (Gaudron J).

Duitsland

Bundesgerichtshof

Bundesgerichtshof (Duitsland) 15 december 2006, 5 StR 181/06.

Verenigd Koninkrijk

High Court of Justice

High Court of Justice (Verenigd Koninkrijk) 14 november 2008, *Anderson v. Lyotier* [2008] EWHC 2790 (QB).

Court of Appeal

Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 17 december 1996, *Smoldon v. Whitworth & Nolan* [1996] WL 1092294 (CA (Civ Div)), [1997] PIQR, p. 133.

Court of Appeal (Verenigd Koninkrijk) 11 maart 2003, *Vowles v. Evans* [2003] EWCA Civ 318, [2003] WLR 1607.

Verenigde Staten van Amerika

Supreme Court

Supreme Court (Verenigde Staten) 17 februari 1953, *Tilelli v. Christenbery*, 1 Misc.139, 120 N.Y.S.2d 697 (N.Y. Sup. Ct. 1953).

Supreme Court (Verenigde Staten) 27 mei 1957, *Crane v. Neal*, 132 A.2d 675, 677 (Pa. 1957).

Supreme Court (Verenigde Staten) 3 juli 1961, *Endres v. Buffalo Automobile Dealers Association*, 29 Misc. 2d 756, 217 N.Y.S.2d 460 (1961).

Supreme Court (Verenigde Staten) 28 december 1967, *Carabba v. Anacortes School District No. 103*, 72 Wn.2d 939 (Wash. 1967).

Supreme Court (Verenigde Staten) 29 april 1991, *Pirchardo v. North Patchogue Medford Youth Athletic Assoc., Inc., et al.*, 569 NYS2d 186 (1991).

Court of Appeal

Court of Appeal (Verenigde Staten) 6 september 1984, *Bain v. Gillespie*, 357 N.W.2d 47 (Iowa Ct. App. 1984).

Court of Appeal (Verenigde Staten) 10 juni 2004, *Patton v United States of America Rugby Football*, 381 Md. 627, 635-637 (2004).

Municipal Court

Municipal Court (Verenigde Staten) 29 januari 1945, *Shapiro v. Queens County Jockey Club*, 53 N.Y.S.2d 135 (Mun. Ct. 1945).